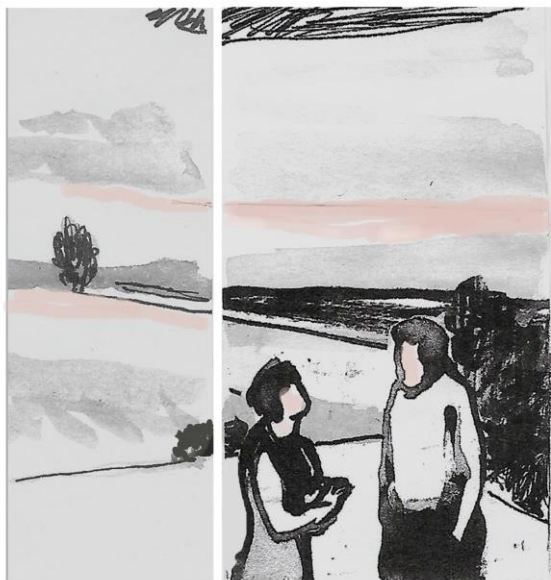

TOVERBERG 49

J A A R G A N G 13 / 2 ZOMER 2018

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING

HBC
HBC

HET BELEEFDE GENOT
HET BELEEFDE GENOT
VZW

"Ieder mens die genoegene schiept in het voltooiën van zijn taak is een kunstenaar; welke ook die taak is en hoe nederig ze ook is, hij brengt een kunstwerk tot stand. De toetssteen is het beleefde genot, het plezier, de perfectie: het overtuigend resultaat!"

Henry Van de Velde

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem

0498/73.58.73

hetbeleefdegenot@scarlet.be

BTW BE 0893.747.805

Rek. BE71 0014 8517 3969

www.hetbeleefdegenot.be

Colofon

Redactie: Marie-Rose D'Haese, Carine Vankeirsbilck, Bart Madou

Werkten ook mee: Staf de Wilde, Els Vermeir, Hans Vanhulle, Johan Debruyne, Marie-Claire Devos, Chris Spatz, Ann Dewulf, Marleen Dewulf

Kaft: Rika Van Dycke
Vormgeving: Bart Madou
Foto's: Johan Debruyne, Marleen Dewulf,, Marie-Rose D'Haese, André Callier, Bart Madou

Toverberg verschijnt 4x per jaar, bij het begin van elk jaargetijde. Een abonnement nemen kan door lid te worden van Het Beleefde Genot v.z.w.

Afzonderlijke nummers: 5 €

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen.

Kopiëren of citeren is toegelaten, mits bronvermelding.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Living Lace	5
Doordenker	13
Book on the hill	14
De verjaardag	18
Gedicht	19
Elsenspingsels	20
Verwilderd	26
Waarheid & herinnering	27
De laatste vlucht naar Havana	30
In memoriam Philip Roth	32
Chapeau!	34
Beleefd	37
Te beleven	40
Selectieve zelfbiografie	41
Favoriete boek	47
De leesgroep	49

Bijlage: achtste Thomas Mannlezing

ISSN 2030-1340

Woord vooraf

Dierbare Toverberglezers,

"Ik schrijf je neer op papier

Terwijl je als een boomgaard in juli zwelt en bloeit."

Met deze prachtige zin van Hugo Claus verwelkom ik met jullie de zomer van 2018.

1 zinnetje aan Claus wijden is in dit Claus-jaar wel het minimum minimum.

Onze Toverberg loopt weer over van commentaren bij kunst en cultuur in de brede zin van het woord: een rijk nummer ligt voor u.

Marleen Dewulf mag de spits afbijten met haar *living lace*: zij maakt ons meteen attent op de Tweejaarlijkse Wereldtentoonstelling Kant in Brugge van 17 tot 20 augustus: allen naar de Hallen van het Belfort.

Met Descartes vraagt **Carine** zich in haar Doordenker af: *hoe kunnen wij weten of wij al dan niet dromen*. Juist.

Hans Vanhulle blijft met een wrang gevoel achter na zijn lectuur van Ilja Ehrenburg door die andere Hans. Knap.

Bart gedenkt in de *verjaardag* het moordjaar 1918: het H1N1 virus maaide daar tientallen miljoenen mensenlevens weg, maar wij onthouden de namen van Schiele, Klimt, Moser en Otto Wagner.

Na al deze ellende komen wij op adem met een vers van onze dichter **Ann Dewulf**.

Net zoals in het vorige nummer houdt een verhaal uit Parijs ons in spanning binnen **Elsenspingsels**, terwijl **Staf** zijn licht laat schijnen over de leerplicht hier te lande.

Johan Debruyne trekt van leer tegen het opdoeken van een ruimte voor hedendaagse kunst nabij de Smedenpoort in Brugge: De Bond. Zijn gezondheid laat het misschien wat afweten, maar zijn kritische pen bepaald niet.

Twee bijdragen van **Chris Spatz**, de ene gewijd aan *De laatste vlucht naar Havana van Elizabeth Marain* en een *in memoriam* voor de pas overleden *Philip Roth*.

Ondergetekende doet ook haar hoed af voor (beide) Roths, maar daarnaast ook voor Marie Curie, tot leven gewekt in het boek van *Rosa Montero*.

Bart blikt tevreden terug op wat wij mochten beleven in het voorjaar: *de achtste Thomas Mannlezing door Alicia Gescinksa* op de prachtige nieuwe locatie, de tocht door het *Aalst* van Boontje, Daens en De Saedeleer, de uiteenzettingen over *Zweig* en *Joseph Roth*: moe maar voldaan leggen wij er het bijltje bij neer voor een aantal maanden en wij zien u graag terug op de divan van Freud in september.

(De tekst van de Mannlezing krijgt u in een aparte katern om de zomer mee door te komen.)

Een aantal gegadigden ziet elkaar ook ongetwijfeld deze zomer op de triënnale te Brugge en bij Louis in Parijs.

Diezelfde **Bart** is in zijn *selectieve autobiografie* toe aan de voorlaatste letter: dat voorspelt niet veel goeds... Is het einde in zicht?

Het **favoriete boek** van Daniël Vanbelle is voor dit nummer *Atonement van McEwan*: zijn bespreking verleidt mij en ik hoop van u hetzelfde.

Als uitsmijter zoals gewoonlijk **de leesgroep** met *Moedervlekken van Grunberg* en *Wil van Olyslaegers*: ze hebben dit weer grondig gelezen en besproken.

Gelukkig mag daar elk zijn eigen mening over hebben.

En laat nu die lange zomer maar komen.
Tot in september, beste lezer,

Marie-Rose D'Haese

Mijn deelname aan “ LIVING LACE” ...

door Marleen Dewulf

Dag beste lezer, lezeres van de Toverberg

Ik ben Marleen Dewulf. Ik ben de oudste dochter van Andrea die al jaren enthousiast lid is van “Het Beleefde Genot”. Als ik bij haar op bezoek ben, doet ze enthousiast en uitgebreid verslag van haar “belevissen” op zondagvoormiddag en toont ze mij graag de laatst verschenen editie van “De Toverberg”. Zelf heb ik nog maar een tweetal keren “het genot” gehad met jullie iets te beleven.

In augustus neem ik deel aan de Wereldtentoonstelling “Living Lace”.

Living Lace of “Levende Kant” in het Nederlands!

Jawel, kant, dat gedoe met klosjes en speldjes, is levend! Springlevend zelfs.

Het clichébeeld van oude vrouwtjes in de Brugse straten die met de klosjes goochelen is nog niet uit het collectief geheugen verwijderd. Toch wordt het tijd dat men beseft dat KANT uitgegroeid is van ambacht naar kunstambacht en nu een volwaardige artistieke expressie geworden is, evenwaardig aan de teken-, schilder,- of beeldhouwkunst.

MIJN VERHAAL

Geboren in Brugge - de historische kantstad bij uitstek - was ik van kleins af gefascineerd door het spel van klosjes en draden.

Ik moest en zou alle geheimen van het kantklossen doorgronden ... en zo geschiedde. Mijn ouders lieten mij maar al te graag naar “de

spellewertschool" in de Balstraat gaan, bij zuster Roberta en zuster Tarci-sienne...

Niet alleen ik, maar ook mijn vier zussen met de welluidende namen Goedhart, Heidelberg, Heile-Soete en Gudrun. Blijgemoed hebben wij alle jaren van het lager, middelbaar en hoger kunstonderwijs/kant doorlopen. We kennen er alle vijf dus wel wat van!

Maar ik was nog niet tevreden. Ik wilde meer. Na mijn universitaire studies combineerde ik een job met de opleiding tot kantmonitrice. Gedurende drie jaren ging ik elke dinsdag een hele dag naar het Kantcentrum in Brugge om mij te specialiseren zowel in de verschillende kantechnieken als in kantschiedenis, technisch tekenen en vrij tekenen, het ontwerpen van kant, speciale methodiek, vakdidactiek, didactische oefeningen en het lesgeven in kant. Dit resulteerde eind juni 1993 tot het behalen van het bekwaamheidsattest 'Monitrice Kant' met grote onderscheiding.

Jarenlang heb ik met plezier kantles mogen/kunnen geven aan dames van verschillende verenigingen in Blankenberge, Lissewege en Brugge zelf. Dit bleef niet strikt beperkt tot het lesgeven. Het bezoeken van kanttentoonstellingen in binnen- en buitenland, het zelf organiseren van tentoonstellingen, het geven van demonstraties, houden van workshops hoorde erbij.

In 2006 ben ik in het Pajottenland gaan wonen, meer bepaald in Gooik. Mijn leven maakte een enorme ommezwaai en ik heb alles uit mijn Brugge verleden opgegeven. Maar het kantslossen heb ik nooit kunnen laten... ik klostte gewoon thuis mijn eigen kantontwerpen uit. Om nog betere kantontwerpen te kunnen tekenen besloot ik tekenles te gaan volgen aan de Academie voor Beeldende Kunst te Ninove. Als bij wonder kwam aan diezelfde academie een plaats als kantlerares vrij! Ik heb mij natuurlijk direct kandidaat gesteld - dit was een kans uit de duizend! - en ik werd geselecteerd. Nu combineer ik de job van cultuurbeleidscoördinator met de job van Kantdocente in de Hogere Graad aan de Academie voor Beeldende Kunst te Ninove. In deze hoedanigheid ben ik uitgenodigd om deel te nemen aan de Wereldkanttentoonstelling "Living Lace".

"KANT"

KANT is een op zichzelf bestaand, opengewerkt weefsel, door de kantwerkster vervaardigd met op klossen gewonden garen (kloskant) of met naald en draad (naaldkant). Tot de gemengde kant wordt elke kantsoort gerekend waarin zowel de klos- als de naaldkanttechniek voorkomt of waarin een ondergeschikt deel machinaal vervaardigd is. KANT gaat over "kruisen" en "wringen": dit zijn de twee basisbegrippen waarmee alle kloskant gemaakt wordt. Met deze twee bewegingen verbind je draden, zowel natuurlijke als synthetische, witte als gekleurde, en kan je tot in het oneindige experimenteren... maar je verkrijgt altijd een transparant effect! Transparantie is het grootste kenmerk, het meest typerende aan kant. Er is geen andere textieltechniek waar transparantie een dergelijke significante plaats inneemt.

Kloskant is de kantsoort die in Brugge en omstreken het meest bekend is en waarvoor we wereldwijd grote faam genieten. Tot hier beperk ik mij wat de technische beschrijving van kant betreft. Het technische aspect is immers niet het belangrijkste aspect, maar slechts het middel om het doel te bereiken en dat is textiele artistieke expressie.

"KANT" VERSUS "MODERNE KANT"

Toen in de jaren zestig - met de terugkeer naar de natuur - de oude ambachten weer heel erg "in" werden, begon kant bij ons aan een echte revival. De kantscholen zagen hun leerlingenaantal groeien en kantclubs rezen als paddenstoelen uit de grond. Het was echter zeer moeilijk bij ons om kant los te maken van haar luisterrijke verleden. In tegenstelling tot landen waar geen kanttraditie bestond zoals Tsjechoslowakije, kwam de "moderne" kant hier maar schoorvoetend van de grond. Wij hielden heel lang vast aan de traditionele kantpatronen en de vertrouwde kantklosmaterialen als katoen, linnen en vlas. Kant was lang niet meer dan een "onderlegger" op meubilair of een ingelijste decoratie aan de muur.

Op de wereldtentoonstelling van 1958 te Brussel was de Tsjechische bijdrage zeer opmerkelijk en vernieuwend. Voor het eerst werd kant-

werk opgevat als een zelfstandig kunstwerk, puur gemaakt voor het esthetisch genot. Men experimenteerde met monumentale stukken, wat volkomen nieuw was in die tijd.

Het manuele kantwerk had zich weten te bevrijden van de technische beperkingen waaraan het steeds gebonden was bij het maken van praktische voorwerpen. Van toegepaste kunst ontwikkelde de kant zich nu tot plastische kunst. Er kwam vrijheid in de keuze van materialen, kleuren en afmetingen. Men kon zijn verbeelding laten spreken en totaal nieuwe stukken ontwerpen.

Op de wereldtentoonstelling van Montreal in 1967 werd kant voor het eerst getoond als een driedimensionaal kunstwerk.

In Brussel werd in 1979 het Atelier van de Twintigste eeuw opgericht door Colette van Steyvoort. Het is door haar initiatief dat de Kantbiennale voor de eerste keer georganiseerd werd met als beschermvrouw koningin Fabiola.

Vanaf het begin van de jaren tachtig wordt bij ons een "inhaalmanoeuvre" ingezet.

In 1985 schreef Betty Boulez-Cuyckx in Sint-Truiden een internationale wedstrijd uit met als thema "Kant als Kunst".

Onder impuls van wedstrijden zoals de Kantbiennale en de Betonacwedstrijden, kende de moderne kant ook in ons land eindelijk een snelle bloei.

Er werd steeds meer geëxperimenteerd met de mogelijkheden die kant biedt.

Je kan gerust stellen dat vanaf de jaren negentig de Vlaamse moderne kant op een even hoog artistiek peil staat als de buitenlandse.

HET VAK KANT

Vanaf de jaren negentig zie je aan de Vlaamse academies voor Schone of Beeldende Kunsten afdelingen verschijnen waar kant als een volwaardig artistiek expressiemiddel wordt aangeleerd: Poperinge, Aarschot/ Hagelandse academie, Brugge, Antwerpen, Ninove (Liederkerke), Sint-Truiden, Lier, Leuven, Turnhout, Halle en Gent.

Als vak of "specifiek artistiek atelier" situeert KANT zich binnen het Deeltijds Kunstonderwijs, zijnde een artistieke-creatieve onderwijs-

vorm die wil aansluiten bij de hedendaagse kunstwereld en cultuurbeleving.

Kantklossen anno 2018 is een uiting geworden van een verfijnd kunstgevoelen. Daarom moet het kant- onderwijs niet meer puur op de oude technieken gericht zijn, maar een zo ruim mogelijke blik bieden op het fenomeen "kunst" in kanttechniek vertaald, nog liefst ook in combinatie met andere textiel.

Of nog eenvoudiger geformuleerd: kant is textiel en kant maakt deel uit van de textielkunst! Kant is weliswaar het delicate zusje met zeer specifieke eigenschappen in de grote textielfamilie.

We zijn in een tijd gekomen waar kantkunst opgaat in de textielkunst die op haar beurt deel uitmaakt van de hedendaagse kunst in het algemeen. Hedendaagse kunst kent geen onderverdeling meer op basis van materialen en technieken.

Kant en textiel nemen in de eigentijdse kunst een steeds belangrijker plaats in. Het hedendaags gebruik van kant en textiel gaat veel minder over de materiële aspecten van dit medium dan wel over het conceptuele/kant en textiel-als-concept, kant en textiel-als-metafoor, kant en textiel als index voor sociale en economische contexten.

PASSIE

Bij mij gaat het in de eerste plaats om passie! Passie voor schoonheid en tederheid, voor het feeëriek uitzijnde spel van "kruisen en wringen", voor de transparante finesse van een poëtisch kantweefsel.

Mijn bezieling wordt gedragen door een passie voor dit eeuwenoude handwerk, generaties lang aanzien als ambacht maar stilaan geëvolueerd en nog evoluerend naar kunstambacht en uiteindelijk kunst. Liefst Kunst met hoofdletter K. Dat is niet evident.

Van 17 tot 20 augustus 2018 vindt de tweejaarlijkse Wereldtentoonstelling Kant plaats in Brugge! De "crème de la crème" van de hedendaagse kantwereld zal er zich van "haar beste kant" laten zien.

Ik *mag* er bij zijn!

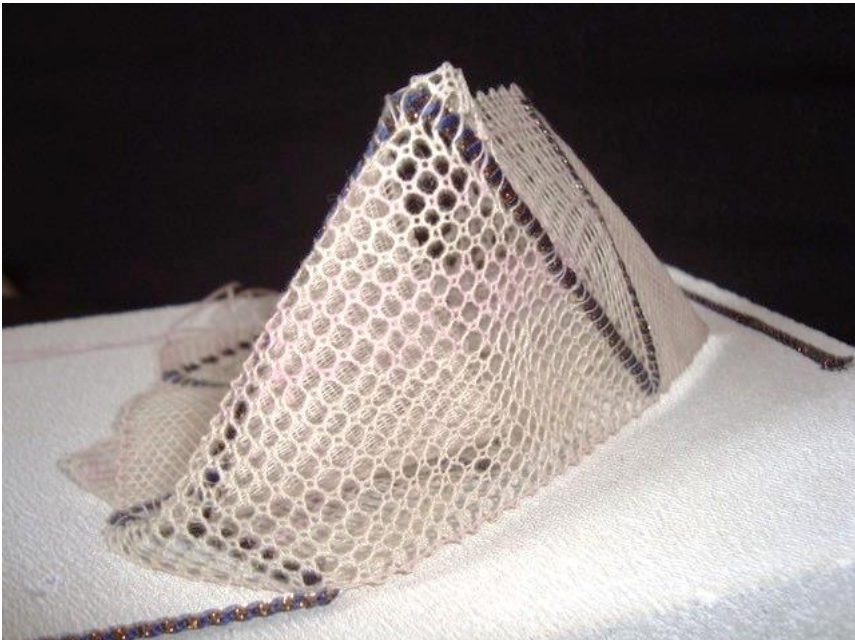
Daarbij heb ik het geluk dat mijn vier zussen deze kantpassie met mij delen. Zij hebben mij geholpen bij het uitvoeren/klossen van mijn tentoonstellingsproject in de Hallen van het Belfort van Brugge. Dat feit alleen al, vijf zussen die samen een kantproject uitwerken, is uniek.

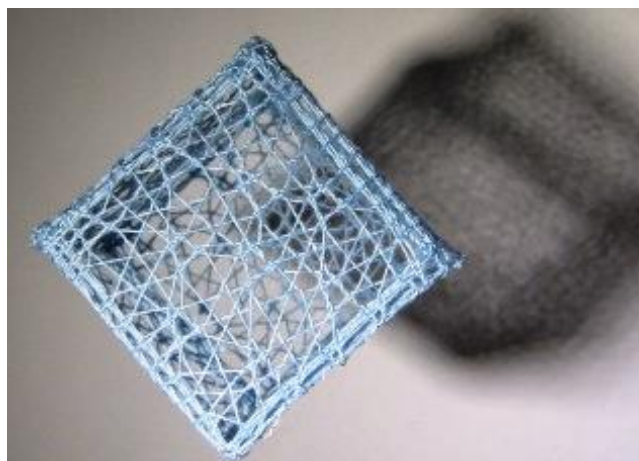
Hierbij nodigen we u van harte uit om een kijkje te komen nemen naar onze gezamenlijke bijdrage Living Lace ofte "Levende Kant"

- in de Hallen van het Belfort te Brugge 17-18-19 augustus (openingsuren nog niet aangekondigd)
Tijdens heel de maand augustus stellen acht academies met een afdeling Kant- en/of Textielafdeling ten toon waaronder de Academie Beeldende Kunst Ninove met het groepswerk van mij en mijn studenten.
- in de Predikherenkerk te Leuven van 8 tot 30 augustus
8-9/13-16/27-30 augustus van 14u tot 17u
10-12/17-26 augustus van 10u tot 17u

Meer info: www.worldlacecongressbrugge2018.be

Met dank aan het bestuur van "Het Beleefde Genot"

Doordenker

Opgetekend door Carine Vankeirsbilck

Descartes

René Descartes of gelatiniseerd Rénatus Cartesius was een Franse filosoof en wiskundige. Zijn benadering van het probleem van de kennis en de aard van de menselijke geest speelde een belangrijke rol in de ontwikkeling van de filosofie.

Geboren: 31 maart 1596, Frankrijk.

Overleden: 11 februari 1650, Stockholm, Zweden.

Wellicht kennen wij hem het beste als de man die zei : 'Cogito, ergo sum' – 'Ik denk, dus ik ben'. Deze korte redenering is het belangrijkste principe van zijn metafysica, zijn eerste filosofie.

Tevens was Descartes degene die de standaardschrijfwijze voor de derde en hogere machten uitvond; hetzelfde geldt voor de bijbehorende wortels.

In het voorwoord bij de Franse uitgave van de 'Principes' vergeleek Descartes de filosofie als geheel met een boom : de wortels van die boom zijn de metafysica, de stam is de fysica, en de takken 'die uit de stam tevoorschijn komen, zijn alle andere wetenschappen, die kunnen worden teruggebracht tot de drie belangrijkste, namelijk geneeskunde, mechanica en ethiek'. Verder beweerde hij dat de belangrijkste voordelen van de filosofie uit deze takken moesten worden gewonnen, en niet zozeer uit de stam of uit de wortels.

Hij zei dat hij een tijdlang had gehoopt dat de 'Principes' de lezers zouden laten kennismaken met de meest nuttige onderdelen van de filosofie, maar uiteindelijk had hij gemerkt dat het hem aan de noodzakelijke middelen ontbrak. Zijn werk over mechanica, geneeskunde en ethiek werd nooit voltooid, maar in de jaren dertig en eind jaren veertig boekte hij wel wat vooruitgang met deze onderwerpen.

Het schijnt dat hij met 'mechanica' de studie bedoelt van de manier waarop materie bepaalde soorten lichamen vormt, inclusief planten, dieren en het menselijk lichaam. De geneeskunde ging over de oorzaken en de instandhouding van het leven in het menselijk lichaam. Ethiek was de studie van de hartstochten, van de strategieën om ze onder controle te houden en van manieren om de wil naar het goede en het kwade te leiden.

Eén van de mogelijkheden die hij overwoog, was dat het leven in waaktoestand wel eens een droom zou kunnen zijn. Hij merkte op dat dromen net zo levendig kunnen zijn als ervaringen in waaktoestand. Bij het wakker worden, kunnen wij verbaasd zijn dat wij ons niet op de plaats of in de omstandigheden bevinden waarvan wij droomden. In dromen geloven wij dingen waarvan wij bij het ontwaken gewoon-

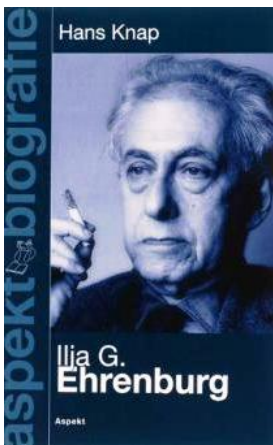
lijk vinden dat ze niet waar zijn. Kortom, dromen kunnen ons op een dwaalspoor brengen. Maar er hoeft niet per se iets in de ervaring van het dromen of het waken aanwezig te zijn, dat ons zegt wat wat is. Dus hoe kunnen wij weten of wij nu niet dromen?

Uit : Tom Sorell, Descrates, in *Kopstukken Filosofen*, Leminiscaat, 2000, 136 blz

Book on the hill

door Hans Vanhulle

Ilja Ehrenburg

Ik ben blij dat er nog iets van secundaire literatuur over Ilja Ehrenburg uiteindelijk zijn weg heeft gevonden naar ons taalgebied. Ehrenburg was een opportunistische overlever en doorzwoom ontelbare watertjes. Hans Knap schreef meteen een voluntaristische, verdienstelijke en goed gedocumenteerde biografie over hem. Hij biedt ons een gedetailleerd relaas over wat Ehrenburgs leven in die getormenteerde en gitzwarte eerste helft van de twintigste eeuw tot aan zijn dood in 1967 zo interessant maakte. Het boek verschaft een inkijk in het leven van een intellectueel die noodgedwongen vele maskers

diende op te zetten om tezelfdertijd er nooit toe verleid te worden het achterste van zijn tong te laten zien. Daarom blijft zijn leven en handelen nog steeds voor de meesten met een wazige sluier omgeven. Je moet vertrouwd zijn met de vele aspecten van de twintigste eeuw en al haar calamiteiten om Ehrenburgs sociaal leven en zijn politiek handelen goed te kunnen duiden.

We mogen dus dankbaar zijn dat Knap ons nu een goed beeld verschaft van wat de geest van deze nogal enigmatische persoonlijkheid zoal bewoog. Zijn levensloop is doortrokken van en snijdt vele raaklijnen met het Russisch tsarisme, de Eerste Wereldoorlog, het interbellum, de strijd tegen het fascisme en de latere turbulenties van de

Koude Oorlog. Met zijn novelle 'De dooi', die kort na Stalins dood verscheen in 1954, verduidelijkte hij de versoepeling van de Sovjetdoctrine onder Chroesjtsjov. Het woord 'dooi' werd ook ogenblikkelijk geaccapareerd door het diplomatieke jargon van die tijd.

Jaren geleden bekeek ik een documentaire over het Nürnbergtribunaal op dvd, waarin Ehrenburg heel even in beeld kwam, vergezeld door een Russische delegatie, die als medeoverwinnaar uit het afschuwelijke debacle van 1939-1945 kwam. Ehrenburg was een wakere en geslepen geest die met grote politieke tactiliteit en steunend op zijn bestendige en affiniteitvolle terugblik op de beste Franse en Russische artistieke milieus en de Parijse Bohème blijk gaf van de nodige koelbloedigheid in uiterst precaire situaties. In zijn prille jeugd raakte hij op het Moskouse gymnasium bevriend met Nikolaj Boecharin, de architect van Lenins Nieuwe Economische Politiek die in 1921 gelanceerd werd. De zeer lezenswaardige memoires van Anna Larina, Boecharins vrouw, zijn verschenen bij de Arbeiderspers (privédomein nr. 192 - 'De revolutie ging in het rood gekleed'). Boecharins uiteindelijke lot was tragisch. Na Stalins showprocessen werd hij in 1938 geëxecuteerd. Reeds op zijn zeventiende trok Ehrenburg naar het bruisende vooroorlogse Parijs en raakte er bevriend met o.a. Pablo Picasso, Max Jacob, Guillaume Apollinaire, Fernand Léger en Amedeo Modigliani, allen kunstenaars die hij kende uit de kring die elkaar regelmatig in La Rotonde ontmoette. Na meerdere omzwervingen had hij ook in het Berlijn van de 'roaring twenties' een vaste voet aan de grond. Als Russisch kosmopoliet bleef hij tijdens het interbellum veel door het hele continent reizen, maar journalistiek verbrak hij zijn verbondenheid met het thuisland als correspondent voor 'Iswestija' nooit. Hij reisde o.a. naar Spanje tijdens de burgeroorlog en sloot er vriendschap met Ernest Hemingway. Pas na de Tweede Wereldoorlog kluisterde het uitbreken van de Koude Oorlog hem steeds meer aan de Sovjet-Unie met zijn beklemmend en vervreemdend Stalinisme. Tijdens de Jodenhetze van 1948 moest hij er zelfs op eieren lopen om zijn hachje te redden. Maar hij nam het steeds als Russische Jood waar mogelijk op voor de rehabilitatie van de nalatenschap van gevallen coryfeeën zoals Osip Mandelstam, Vsevolod Meyerhold en Marina Tsvetajeva. Ook leerde ik uit dit boek zijn vileine pen beter kennen, die vanaf een zeker moment meedogenloze wraak proclameerde tegen het zich terugtrekkende Duitse leger in de Tweede We-

reldoorlog en, erger, tegen de uiterst kwetsbare Duitse burgers die in 1944-1945 van Oost-Pommeren tot Berlijn in een situatie tussen hangen en wurgen verkeerden. Deze demonische schrijfsels zetten de oprukkende Sovjettroepen niet meteen aan tot koosjer gedrag, en ik druk me hierbij nog zwaar onderkoeld uit. Maar de begane nazimisdaden genereerden nu eenmaal een niet te stuiten bloeddorstige wraak. Reeds in 1944 redigeerde Ehrenburg samen met Vasily Grossman een Zwartboek over alle gruwelen die de nazi's sinds 1941 begaan hadden op Russische bodem. Het spoorde zelfs Günter Grass aan tot een terloopse vermelding van Ehrenburgs naam in zijn roman 'Im Krebsgang', die het torpederen van het KdF-passagiersschip Gustloff op 30 januari 1945 zeer beklemmend verhaalt. Met zijn ruim 9.000 slachtoffers was dit de grootste maritieme ramp ooit uit de geschiedenis van de mensheid.

Ehrenburg werd ongetwijfeld door Stalin en zijn entourage tegelijk dubieus beloond en gechanteerd om de grootste haatpraat via de soldatenkranten te verspreiden. Ik heb enkel het eerste deel van 'Menschen, Jahre, Leben' in het Duits uitgelezen, en tevens de compilatie die privédoel van deze twee boeken maakte in 'Ik ben nooit onverschillig geweest' (nr. 222). Ik ben nog steeds benieuwd of het tweede deel van zijn memoires uiteindelijk duidelijkheid kon verschaffen over hoe zijn zelfbeeld overeind wist te blijven na deze catastrofafe oorlogsjaren en hoe hijzelf de impact van zijn wrede pen op de Russische troepen finaal inschatte. Maar ik heb het sterke vermoeden dat zoiets nooit de weg naar het papier zal gevonden hebben. Vanuit die twijfel heb ik het waarschijnlijk wel gehad met mijn summiere verdieping in het leven van Ilja Ehrenburg.

Niets mis met de expositie van de gedachtegang van Hans Knap, maar hier en daar heb ik toch wel eens de wenkbrauwen gefronst. Ergens omstreeks pagina 100 vergist de auteur er zich in welk werk van Franz Kafka nu onvoltooid is gebleven, en er staan meerdere tikfouten in het typoscript, wat een ietwat lusteloze corrector doet vermoeden...

Het zou Ilja Ehrenburg beslist plezier hebben gedaan om Joseph Brodsky's gedicht 'Voor een tiran' te kunnen lezen, maar dat dateert uit 1972, dus al vijf jaar na zijn dood. Als hommage aan zijn leven tussen kunst, journalistiek en de grote moloch, dual maar nooit on-

verschillig (en dit was op zich reeds een gigantische prestatie) laat ik dit van ironie dooraderde gedicht over Stalin nog eens lezen:

VOOR EEN TIRAN

*Hij kwam hier vaak: nog niet in rijbroek, nee,
maar in een loden jas, wat nors, gebogen.
Daarna heeft hij door klanten van 't café
te arresteren met cultuur gebroken.
En daarmee nam hij wraak (nee, niet op hen
maar op de Tijd) voor geldgebrek, verving,
beledigingen, slappe koffie, menig
partijtje kaart dat slecht verliep voor hem.*

*En ach, de Tijd heeft deze wraak verstouwd,
Nu is het druk, men lacht en platen klinken.
Maar toch, er is iets mis, 't is niet vertrouwd,
je hebt de neiging achterom te kijken.
Veel nikkel, plastic – niet zoals het hoort;
de soep smaakt duidelijk naar afwaswater.
Voor sluitingstijd wipt hij, na het theater,
soms aan, incognito, en zegt geen woord.*

*Bij zijn entree gaat iedereen gauw staan.
Een paar omdat het moet, de rest van blijdschap.
Eén handgebaar volstaat voor het gezelschap
om weer z'n oude knusse gang te gaan.
Hij drinkt z'n koffie (beter dan voorheen)
en eet een broodje, moeizaam neergezeten,
zo lekker dat de doden het meteen
beamen zouden, waren ze verrezen.*

Joseph Brodsky, januari 1972.

Hans Knap. Ilja G. Ehrenburg. Een leven tussen Picasso en Stalin. Aspekt-biografie onder redactie van Perry Pierik. – Uitgeverij Aspekt, Soesterberg, Nederland - 2007. 390 pag. ISBN: 90-5911-539-2

De verjaardag

door Bart Madou

1918 – afscheid van Egon Schiele, Gustav Klimt, Koloman Moser en Otto Wagner

‘Vorbei...’, het waren de intriëste woorden van Gustav Klimt op het perron in Wenen toen Gustav en Alma Mahler in december 1907 op de trein stapten, richting Cherbourg om daar de boot te nemen naar New York. Was Wenen 1900 – een magische woordcombinatie – toen voorbij? Niet echt, maar net als Europa en de dubbelmonarchie was het einde wel in zicht. De stuiptrekkingen zouden zich nog tot 1918 doorzetten, maar honderd jaar geleden verdwenen in één jaar tijd vier coryfeeën van het Weense fin de siècle van het wereldtoneel: in februari stierf Klimt, in april Otto Wagner, in oktober ook Koloman Moser en in dezelfde maand bezweek Schiele aan de Spaanse griep (en intussen was op 25 maart in Parijs ook Claude Debussy overleden). Otto Wagner was de oudste, Egon Schiele de jongste, hij was pas 28 toen hij stierf. En tussen geboorte en dood was Wenen de meest wervelende stad van Europa geweest.

Zowel Wagner als Klimt waren nog opgegroeid in een conservatieve tijdsgeest en dat merk je ook aan hun vroege werken, maar als Wagner in 1907 de Postsparkasse ontwerpt, dan is de stap naar de strakke lijnen van Adolf Loos niet ver meer af. Moser was een van de oprichters van eerst de Wiener Secession en later van de Wiener Werkstätte, hij werkte vaak samen met Wagner. Hij ontwierp onder meer de glasramen voor Wagners Kirche am Steinhof. Klimt op zijn beurt dreigde te vervallen in het academisme van de conservatieve Hans Makart, maar wist zich toch aan diens invloed te onttrekken, al snel zagen we bij hem zijn typische vrouwenportretten met hun decoratieve vlakken als achtergrond, het zou zo waar zijn handelsmerk worden. Met Schiele liep het helemaal anders, al van in het begin zien we een echte experimenteerdrift, wat al vlug uitmondde in zijn hoekige en vaak gewaagde tekeningen en schilderijen. Hoe zacht en bijna naïef hij zijn vriendin Wally Neuzil afbeeldde, zo beangstigend en ronduit ruw schildert hij zichzelf. In 1915 breekt Schiele met Wally om te trouwen met Edith Harms. Als Edith zes maanden zwanger is, sterft zij aan de Spaanse griep, drie dagen later volgt Egon Schiele haar in de dood. Mahler dood (1911), Klimt dood, Wagner dood, Moser dood, Schiele dood. Wenen zou nooit meer worden wat het rond de eeuwwisseling was. Vorbei !

Getekend

We dragen onze huid
als een lege kamer
met scherven van voorbije dromen.

Langzaam kerft het leven
littekens van een voltooide tijd.
De wonden blijven als insignes
van een imperfect verleden.

We zijn gesneden aan
herinneringen die enkel wij
herkennen en die ons tekenen
tot wie we zijn.

.

Ann Dewulf

**Arrondissement XVI:
De drenkeling**

Gitzwarte wolken hielden Parijs al weken in een wurggreep. De regen hing als een gordijn over de stad en zelfs de Eiffeltoren leek somber het hoofd te buigen. De man die ooit beweerde dat Parijs er mooier uitzag in de regen, was een regelrechte idioot. Of een sadomasochist. Ik zat al een week thuis, met ziekteverlof. Opletten voor burn-out, had de dokter gewaarschuwd. Maar hoe doe je dat? Ik was pas 50 geworden en dat cijfer drukte me met zijn volle gewicht op de borst. De jongste tijd was ik te vaak met balansen bezig. Meestal met een negatief saldo. Zoals de balans van mijn eigen leven: ik was nog slechts een samenraapsel van krakende scharnieren, roestende buizen en uitgerekte elastiek. Om alleen het meest positieve te vermelden. Mijn leven was één grote aaneenschakeling van foute keuzes en verkeerde wegen. Op een kruispunt tussen de Autoroute du Soleil en Highway 61, koos ik steevast de vluchtheuvel. Of de versperde, doodlopende straat met het bordje 'Geen toegang voor onbevoegden'. In dat soort straatjes-zonder-einde was ik immers ervaringsdeskundige. De voorbije 50 jaar slaagde ik er niet in iets wezenlijks te presteren. Als ik ooit al een steen had verlegd in een rivier op aarde, dan was die door een voorbijvarende boot meegesleurd en weer op zijn oorspronkelijke plaats terechtgekomen. En aangezien ik niet direct aanwijzingen had dat het er de komende 50 jaar – of wat ook de tijd was die me nog restte – op zou beteren, leek het me weinig zin te hebben ermee door te gaan. Op kantoor was ik voor iedereen – ondanks mijn leeftijd en ervaring – de pispaal. Thuis wachtte me enkel een leeg appartement en in het algemeen was er niemand die ook maar een zier om me gaf. Nou ja, behalve misschien die ene overbuur die duidelijk homo was en ogenschijnlijk een oogje op me had. Dat ooit een vrouw voor me zou vallen, was blijkbaar te veel gevraagd. Dus waarom het onvermijdelijke nog langer uitstellen? Dat vroeg ik me intussen al zowat de hele week af. Misschien, als er die week nog een straaltje zon was verschenen, dat ik toch weer moed had gevat en

mezelf dingen had wijsgemaakt als: 'na regen komt zonneschijn', 'het tij zal keren' en 'hoop doet leven' of meer van die onzin. Maar zelfs de zon had er blijkbaar de brui aan gegeven. Of was iets of iemand in dit universum me liever kwijt dan rijk? Dat was haast een hoopgevende gedachte: het zou betekenen dat die iets of iemand enige interesse voor me had, zelfs een vorm van gevoelens! Al waren het dan negatieve gevoelens, het was meer dan iemand me in jaren had betoond. Uiteindelijk nam ik een besluit. Het was genoeg geweest. Een briefje achterlaten hoefde niet. Het kon tenslotte niemand een donder schellen hoe of waarom ik dit leven achter me liet. Hooguit zou het een dienaar van de wet wat gemoedsrust schenken of een gerechtsdokter wat tijd besparen in het zoeken naar mijn doodsoorzaak, maar dat maakte mijn zaak niet. Ik had verdomme al die jaren genoeg belastinggeld betaald opdat ze het dan eindelijk eens nuttig zouden besteden. Even overwoog ik nog om een jas aan te trekken, maar ach, wat deed het ertoe dat ik nat werd, als ik even later de Seine in mijn armen zou sluiten?

Louter uit gewoonte trok ik de zware deur van het appartementsgebouw achter me dicht en keek nog even om. Mooi gebouw, moest ik toegeven. Met sierlijk afgeronde deurstijlen in wit arduin. Zo maakten ze die tegenwoordig niet meer. Als ik wat meer om architectuur had gegeven, dan had de schoonheid van het gebouw – en zijn talloze soortgenoten in de buurt – me wellicht nog een reden gegeven tot bestaan. Maar alles wat ik zag, was een muur waarachter tientallen onbekenden dag in dag uit naast elkaar leefden. Ik vroeg me af of iemand van hen ooit zou merken dat ik er niet meer was. En hoe lang dat zou duren. Misschien maakte ik er beter een einde aan in mijn appartement. Dan zou de doordringende lijkgeur mijn burens uiteindelijk dermate gaan storen en doen kokhalzen, dat ze er de politie bij haalden. Met een artikeltje in de krant als resultaat. Tenminste, als ik geluk had. Een dode was uiteindelijk haast dagelijkse kost, hier in deze stad. Alleen in de komkommertijd haalde je met zo'n fait divers nog de media.

Maar goed. Het was te laat voor roem en glorie. Ik had voor de Seine gekozen, dus de Seine zou het worden. La Seine, la Seine, la Seine... Maar dan niet vanaf Le Pont des Arts, zoals in het liedje van Vanessa

Paradis. Te romantisch, te melodramatisch. Te toeristisch ook. Ik haatte toeristen. Met hun opdringerige arrogantie, blakend van zelfvertrouwen, alsof de stad hun persoonlijke eigendom was. Neen, weg daarvan. Ik wist nog niet waarheen. Ik besloot eerst de metro te nemen, het centrum uit. Misschien hoopte ik stiekem, onderbewust, dat een of andere gebeurtenis onderweg me op andere gedachten zou brengen. Ik stapte op de trein in het metrostation Musée d'Orsay en reed richting Saint Ouen. Naast me zat een buitenlands echtpaar met een jongetje van een jaar of acht. Het was me niet geheel duidelijk of het hun zoon of kleinzoon was. Ze leken te oud voor het ene en te jong voor het andere. Al was het onderscheid al lang niet meer duidelijk. Veertigers kregen baby's net zo goed als dertigers grootouders werden... De man keek vermoeid naar het taterende jongetje, terwijl de vrouw glimlachend zat te luisteren. In de wagon leek enkel dit drietal kleur te hebben. Alsof ze buitenaardse wezens waren, verbaasd rondkijkend naar de wonderen van een vreemde planeet. Als ik niet zo diep had gezeten, was hun enthousiasme misschien aanstekelijk geweest. Alle anderen zaten grijs en zwijgzaam voor zich uit te staren.

Een jonge kerel maakte vreemde bewegingen bij het voor ons onhoorbare geluid in zijn koptelefoon. Net als iedereen hier was hij opgesloten in zijn eigen wereld, zijn eigen luchtbel, alsof elk van ons continu in een van de gigantische ballen leefde waarin je in pretparken kon rondkruipen. Het houten hamsterrad uit mijn jeugd was vervangen door een gesloten bal: je trapte nog net zo zinloos en eindeloos door, maar nu hermetisch afgescheiden van de omgeving. Geen contact meer mogelijk. Tot er een dikke spijker op je pad kwam en de luchtbel barstte. Aan de Avenue du Président Kennedy had ik er genoeg van. Ik stapte uit en liep langs de gebouwen van Radio France richting Seine. Mijn aandacht werd plots getrokken door het restaurant op de hoek van het kruispunt. L'Ogre. Niet bepaald de meest gezellige plek voor een restaurant, maar de naam was veelbetekend. De Oger, een groot, mensachtig wangedrocht. Ik voelde een zekere verwantschap. Ook ik was een soort monster in deze maatschappij. Verafschuwd en uitgespuwd. Kinderen liepen nog net niet gillend van me weg. Volwassenen wel. Zij het dan niet gillend, maar giechelend en wijzend. 'Kijk die rare! Wat een sukkel!' Waarom niet nog een laatste galgenmaal, dacht ik. Ook ter dood veroordeelden

deden zich nog een laatste keer tegoed. Of was dat maar een legende? Misschien zou ik sneller zinken met een goed gevulde maag. Ten slotte moest ik mezelf niet meer folteren dan nodig was. Dat hadden anderen al genoeg gedaan, mijn hele leven lang. Ik ging het restaurant binnen en nam plaats aan een tafel. Ik was de eerste klant, het was nog vroeg naar Parijse normen. Tegenover me, achter de bar, hing Jack Nicholson uitdagend kringetjes rook uit te blazen. Nog zo'n lelijkerd. De geknipte persoon om mijn leven te vertolken. Niet dat iemand ooit op het idee zou komen over mij een film te maken. Maar hij zou ongetwijfeld op uitmuntende wijze gestalte geven aan een sukkel als ik. En er nog Oscars mee verdienen ook. *L'histoire de ma vie...* anderen die met de pluimen gaan lopen van mijn zweet en tranen. Ik nam een *Os à moelle* als voorgerecht. Had geen idee dat zo iets nog bestond, op restaurant nog wel... Ik dacht dat de '*substantifique moelle*' sinds de dulle koeien crisis voorgoed uit ons leven gebannen was. Toen maakte ik me de bedenking dat de jongere generatie vast niet eens meer wist wat de dulle koeien crisis was. En ach: wat je niet doodt, maakt je sterker, dacht ik spottend. Met het zachte merg zoog ik een stroom aan herinneringen uit mijn jeugd naar binnen. Als ik naar strohalmpjes zocht om me aan vast te klampen, koos ik er verdorie wel de stoppels uit. Ik stond op het punt in tranen uit te barsten, toen het meisje mijn hoofdgerecht bracht. Het moet een soort sadistische wraakzucht zijn geweest waarmee ik Côte de Veau de Lait had besteld. In gedachten zag ik de droeve ogen van het arme kalf dat om mijn verbittering te sussen het leven had gelaten. Pech, jongen, dacht ik bij mezelf. Maar als het je een troost kan zijn: nog even en ik deel je lot. Ik spoelde het beest door met een belachelijk dure Clos Des Lambrays. Ik had vooraf gevraagd of ik de rest van de fles mocht meenemen. Het leek me perfect te passen bij mijn verdere plannen: een dronken clochard met halfvolle fles wijn, die boemelend zijn weg zoekt naar de Seine om daar een laatste maal te toosten op het einde. Nadat ik met enige moeite het dessert had binnengewerkt, betaalde ik netjes de rekening en ging naar buiten. Correct tot het bittere einde, dacht ik spottend. Ik had net zo goed de zaak kunnen verlaten zonder te betalen – er waren intussen voldoende gasten gearriveerd om dat onopvallend te doen. Maar zelfs in mijn laatste uren miste ik het lef de regels te overtreden, die me al mijn hele leven in een keurslijf gewrongen hielden en me het echte leven lieten missen.

Ik bekeek de halflitre fles wijn in mijn handen. Nog 125 euro aan kostbaar vocht: zonde om zomaar in de Seine te gooien, zelfmoord of niet. Dus besloot ik de Pont de Grenelle te nemen en op een bankje op het Île aux Cygnes mezelf compleet lazarus te drinken alvorens de finale duik te nemen. Door het slechte weer was het eiland volledig verlaten. Ik ging aan de voet van het Vrijheidsbeeld staan en hief de fles: 'Aan u, madame! Op de vrijheid! Totale, complete vrijheid!' Ik nam een flink teug en wreef mijn mond droog met de rug van mijn hand. De wijn die ik bij het eten had gedronken, tintelde intussen al in mijn benen. Ik was geen drinker en zou het ook nooit meer worden, dat stond nu wel vast. Ik vroeg me af of de dame met de toorts nooit zin had zich in de Seine te storten. Nog afgezien van het feit dat ze hier in alle eenzaamheid weer en wind trotseerde, moest het toch weinig voldoening geven een ideaal uit te beelden dat in de realiteit nauwelijks terug te vinden was. Wie was in godsnaam nog vrij? Als iemand dat überhaupt ooit was geweest. Zijn we niet allen slaaf van onze gevoelens en verlangens? Er was slechts één mogelijke weg naar absolute vrijheid. Wellicht was het geen toeval dat zij die weg aanwees: 'Voorwaarts, het water in!'

Met enige moeite klauterde ik over de omheining. De stenen van de dijk waren glad door de aanhoudende regen. Ik bleef met moeite overeind. Om een of andere reden wou ik op een elegante manier het water in springen. Ik wou niet herinnerd worden als iemand die te pletter sloeg tegen de stenen en met halfopen schedel het water in gleeed. Nog een laatste keer keek ik naar de Eiffeltoren in de verte. Ik groette hem met het lied dat mijn moeder zo graag zong: 'Adieu, mein kleiner Gardeoffizier'. Toen nam ik diep adem en sprong. Ik schrok even toen ik in het ijskoude water belandde, en was plots weer volledig alert. Maar al gauw gaf het water een warm, rustgevend gevoel. Ik wist dat het lastig zou worden, dat de instincten zich zouden verzetten tegen mijn wil en mijn lichaam met alle macht naar boven zou proberen te geraken. Het gebrek aan zuurstof gaf me al snel een ijl gevoel in het hoofd. Ik probeerde mezelf te dwingen rustig en onbeweeglijk te blijven, maar dat was moeilijker dan ik dacht. Alsof ons lichaam een ingebouwde noodstop heeft, een hulpbatterij om over te nemen wanneer de stroomtoevoer uit onze hersenen het laat afweten.

Ik opende de ogen die ik tot nog toe gesloten had gehouden. Had verwacht dat alles donker zou zijn om me heen, maar tot mijn consternatie keek ik recht in de ogen van een vrouw. Ze had donkere ogen en lange zwarte haren die als een vreemd soort spinnenrag om haar hoofd dreven. En ze droeg lange rokken die door het water golfd en zich bijwijlen met mijn benen verstrengelden. Haar ogen staarden onbeweeglijk in de mijne, maar leken niets te zien. Ze was dood, besepte ik met een schok. Intussen nam de druk in mijn borst toe en bleef ik inwendig vechten tegen de groeiende aandrang naar boven te zwemmen om lucht te gaan happen. Plots hoorde ik een stem – het was niet de hare, want het was een mannenstem – die droevig een gedicht voordroeg:

*Demain, dès l'aube, à l'heure où blanchit la campagne,
Je partirai. Vois-tu, je sais que tu m'attends...'*

Tegelijkertijd leek de vrouw verlangend haar armen uit te strekken naar boven en me smekend aan te kijken. Ik wist niet of het mijn stervende geest was die me begoochelde, of gewoonweg de deining van het water die met haar lichaam speelde als een poppenspeler, maar er leek zoveel wanhoop op haar gezicht te lezen, zo'n oneindige drang naar het leven, zo'n overweldigend gevoel van gemis... dat ik haar boodschap begreep: geef mij de kansen die ik heb gemist, ruil jouw vermoeide geest voor de mijne, die nog bruist van levenslust. Op dat moment werd alles me zwart voor de ogen.

Toen ik weer wakker werd, lag ik in bed. Ik voelde buisjes in mijn neus en hoorde een ritmisch gepiep op de achtergrond. Op het kastje naast mijn bed stond een grote ruiker bloemen. Ernaast bemerkte ik een klein pakje in roze geschenkpapier. Met veel moeite strekte ik mijn arm uit, grabbelde het pakje en scheurde, onhandig als een klein kind, het papier open. Het was een boek, een geïllustreerde heruitgave van de dichtbundel *Les Contemplations* van Victor Hugo. Ik liet de bladzijden langs mijn duim glijden en sloeg dan enkele bladzijden terug. Daar was het gedicht dat ik onder het water al had gehoord: *'Demain, dès l'aube, à l'heure où blanchit la campagne, je partirai...'* Op de tegenoverliggende bladzijde stond wat uitleg bij het gedicht,

opgedragen aan Hugo's verdronken dochter Leopoldine. Onderaan een portret van de onfortuinlijke jongedame. Ik slikte... Dat haar, die ogen, dat gezicht... Kon het werkelijk zijn dat...? Vermoeid legde ik het hoofd neer. Wat betekende dit alles? Hadden mijn hersenen schade opgelopen door zuurstoftekort? Beelde ik me alles in? Hoe was ik hier gekomen? Wie had me gered? En wie had die bloemen en dat boek voor me achtergelaten? Ik kon niemand bedenken die genoeg om me gaf om me in een ziekenhuis te bezoeken. Terwijl ik me dat lag af te vragen, werd er op de deur geklopt, die het volgende ogenblik zachtjes werd geopend. En daar verscheen mijn overbuur, de homo, die breed begon te glimlachen toen hij zag dat ik wakker was. 'Ik zie dat je mijn geschenkje al geopend hebt. Ik hoop dat je het leuk vindt, ik wist niet goed waar ik je een plezier mee kon doen.' Tot mijn grote verbazing hoorde ik mezelf denken: 'Mijn god, wat een knappe man!'

Uit: Els Vermeir, Parijs onderhuids, 250 p., Uitg. Scriptomanen, 2016

Verwilderd

door Staf de Wilde

Over de leerplicht

De Waalse regering wil de leerplicht verlagen tot 16 jaar: ik juich dit toe. Want meestal heeft men het enkel over een burn-out bij leerkrachten, maar zo'n burn-out bestaat ook bij leerlingen: zij zijn het schoollopen kotsbeu. Zij leven van weekend tot weekend en het enige wat hen drijft is zo snel mogelijk geld verdienen, liefst zoveel mogelijk. En dan mag je als leerkracht om het even welk initiatief nemen, het raakt hen niet.

Ik heb op mijn school universitaire collega's meegemaakt die jaar in, jaar uit hetzelfde lesje afdreunden – de leerling als mens interesseerde hen niet: enkel hun eigen puntjes telden.

Terloops gezegd: ik ben fel gekant tegen de deontologische regel die zegt dat leerkrachten buiten de school geen contact mogen hebben met hun leerlingen. Zelf heb ik altijd leerlingen bij mij thuis ontvan-

gen en zo leer je de mens kennen waarvan de leerling maar een deeltje is.

Een goede leerkracht moet dus tegelijk een goed psycholoog zijn met een luisterend oor. Voor een deel is dit een gave, voor een ander deel een zaak van zelfstudie, want aan de universiteit leer je dit niet.

Om deze tekst in te korten ga ik onmiddellijk over tot mijn besluit: motivatie is het allerbelangrijkste in het leven. Het diploma is wel de gemakkelijkste weg, maar het zegt niets over de kwaliteit van de gediplomeerde. We leven in een maatschappij die zeer ten onrechte van het diploma een fetisj maakt.

De Haan 3 mei 2018

Waarheid & herinnering

door Johan Debruyne

Bij de teloorgang van een "tentoonstellingsfabriek" (De Bond/Brugge)

SORRY

Ik apprecieer het hartsgrondig hoe mijn geboortestad om de drie jaar een meer dan verdienstelijke inspanning levert om van zijn bestoft imago af te geraken, zelfs om de zee, die voor te veel rotzooi ooit op de loop is gegaan, weer naar zich toe te lokken. Dit laatste had een gerenommeerd architect in z'n een-tje voor elkaar kunnen krijgen, maar men opteerde toen voor een weliswaar bizarre bunker met een ongelezen akoestiek.

Maar waar ik het laatst van droomde? Van een tastbaar geworden "sorry" vanwege mijn geboortestad, ooit een échte cultuurstad. Een

sculptuur als een kleine Wiedergutmachung. Een beeld dat "sorry" zegt tegen al diegenen die van beeldende kunst houden die verder reikt dan wat folklore en vrolijkheid. Of ik uitkijk naar een tabula rasa? Nee, geen bulldozer vandoen. Niets maken we kapot. We zetten er gewoon nog wat bij. De ervaring leert dat Brugge veel kan hebben! Ooit was het platwalsen van door onbekwamen neergepote rotzooi de idee van een in deze materie uitermate onderlegde, en bevlogen heremiet. Een zwaargewicht in tal van opzichten. In zijn buitensteedse ruime stal kwamen ze van heinde en verre naar kunst kijken. Je kon er hem al eens ontmoeten. Maar snel dook hij weer onder in zijn kleine hoeve wat dieper in het bos. We zijn het erover eens: laat staan wat er staat, laat gedijen, al het goedbedoeld dilettantisme, het vakmanschap, de ontelbare amechtige pogingen om van "nu" te zijn. Het witte tuinversiersel in marmer van Carrara, de koets die lijkt te zweven (het gevaarte ging gewoon uit de bocht, recht een etalage in. Dat heeft een klap gegeven!), de uit de kluiten gewassen figuren bij de plompe fietsen - nodig om al de rotkasseien en zandwegen te trotseren -, de man die doet alsof hij een boek leest, omdat de bib in de buurt is, het geharnaste kereltje van ijzer, zijn toverfluit, zijn vogel en zijn kooi, de bronzen partituur die zelfs John Massis- zaliger in topvorm nooit naar de overkant van de straat zou hebben kunnen trekken, de bruid die door haar veel te lompe sluier bijna het hoofd wordt afgerukt, het afstotelijke portret van een oud-burgemeester, bij leven nochtans een knappe vent (hij kreeg zelfs bloemen die nooit bloeien!), het meisje langs de Coupure dat mij nimmer wist te verleiden... Laat het allemaal met rust, het is gemeengoed geworden, "geklasseerd" zoals ze bij ons zeggen. Maar laat nu eens eindelijk ook iets voor mijn lotgenoten en mezelf, die hier al een leven lang wonen en dit alles hebben moeten ondergaan: een "Sorry-monument". Speurhond Jack heeft het zijne al. Ontsproten aan het brein van Guillaume Bijl, Belgisch kunstenaar met internationale renommee, van wie de meesten hier vermoedelijk nog niet eens hebben gehoord. Z'n verrassend beeldend gebaar van empathie, ingeplant in Oostends groen, dat willen wij nu ook, hier, in ruil voor het sluiten van De Bond, kunstenfabriek waar zelfs nooit het kleinste plakkaatje naar verwijzen mocht. Minuscule wegwijzers zijn hier het voorrecht van hotels en horeca.

Geïnspireerd door het "Sorry-monument voor Jack" van Guillaume Bijl.

SORRY-installatie J.D. 2018 (toelichting)

Sinds jaar en dag (het is tot vervelens toe gezegd en geschreven) weten we dat in het aloude Brugge de beleidsmensen spitante, vernieuwende architectuur en actuele beeldende kunst schuwen als de pest.

Sinds enkele decennia is er om de drie of vijf jaar wel een groot en duur evenement waarop in de publieke ruimte tijdelijk (!) dan toch een en ander mogelijk wordt gemaakt, vooral wat de beeldende kunst betreft.

En toch hebben diezelfde beleidsmensen het o zo graag over een stad die leeft. Wel, dan begrijp ik niet waarom na twintig jaar de tentoonstellingsfabriek De Bond, de enige locatie waar actuele beeldende kunst kon worden getoond, moet verdwijnen, waarom de bronzen folklore van 't Zand naar het Albertpark wordt verplant en waarom op

het Beursplein geen verfrissende architectuur mag komen. Als voor dit laatste de reactie op commentaren op een fletse nieuwbouw luidt dat zo'n sober gebouw nu eenmaal past bij het ingetogen, bescheiden karakter van de West-Vlaming en dus ook de Bruggeling, dan zakt mijn broek af. Net op zo'n locatie kun je immers uitpakken!

Vandaar mijn idee, geïnspireerd door het "Sorry-monument" van beeldend kunstenaar Guillaume Bijl voor speurhond Jack (die tijdens WOI is gesneuveld), een "Sorry-installatie"(in en rond het Brugs Stationsplein) voor Bruggelingen én toeristen die iets meer zoeken dan alleen maar knappe dingen uit een (heel) ver verleden.

De laatste vlucht naar Havana

door Chris Spatz

Mireille Cottenjé en Elisabeth Marain. Twee schrijfsters, twee vriendinnen. Om te vieren dat Mireille van haar kanker is genezen, besluiten ze een maand te gaan rondtrekken in het Cuba van Fidel Castro. Zo staat op het achterplat te lezen. Het is 2005.

Wat begint als de zoveelste trektocht, zeker voor Mireille, eindigt in een ware nachtmerrie. Ze reizen echter niet alleen; een derde reiziger schaduwet het duo. Aanvankelijk dringt die zich niet aan hen op. Maar geleidelijk aan zal die het tempo en de sfeer bepalen. Beide vrouwen

weten wat er gaande is. Ze kennen de naam van de blinde passagier, maar spreken hem niet uit. De auteur introduceert op discrete wijze die onafwendbare figuur.

De flamboyante, ondernemende Mireille moet noodgedwongen de teugels laten vieren. Haar koppigheid en courage halen het aanvankelijk van haar vermoeidheid.

In de intieme sfeer van de gemeenschappelijke slaapkamer haalt ze herinneringen op aan vroegere expedities en minnaars. De gevaarlijke klim naar de Maya-piramide, haar reis naar Lapland met Jef Geeraerts, haar koloniaal verleden waarbij ze, bij de onafhankelijk-

heid van Belgisch-Congo in 1960, als het ware werd verdreven uit het paradijs. Haar paradijs.
Haar reisgenote luistert. De Dood zit op de vensterbank.

Elisabeth Marain vertolkt op een gevoelige en liefdevolle wijze de transformatie die zich in 'Mirij' voltrekt. Het zet haar aan zelf te filosoferen, zonder ooit de plaats van de protagonist in te palmen. Dat het muzikale, levendige en vaak rumoerige Cuba achtergrond is voor dit alles, maakt het mooi en schrijnend tegelijk. Mooi omdat het voor Mirij eindigen is 'en beauté'. Sneuvelen op het veld van eer; de wereld, haar thuis. Het verlicht de ondraaglijke werkelijkheid. Ik had het voorrecht in 1991 drie maanden met Mireille rond te trekken in Brazilië. In de beschrijving van haar sterke momenten tijdens deze Cubareis, herken ik haar volledig.

Dit verhaal van een aangekondigde dood wordt enorm respectvol en sereen verteld. Ondanks alles wordt er gelachen, gelift en genoten van de mooie natuur in Cuba; van toevalligheden onderweg, zoals het slapen in een kamer boven de kamer waar Che Guevara logeerde. Wanneer ze in een grot haar hand op de ronding van een rotsachtige fallus legt, terwijl de gids haar aanmaant een wens te doen, registreert Elisabeth het volgende: *Lichtjes voorovergebogen verzonk ze in een diepe dromerij, mijlenver verwijderd van de plek waar we stonden. Ze was op dat ogenblik totaal onbereikbaar voor mij, de wereld, het was alsof ze het besepte en daar intreurig van werd.* Wie beseft heeft van het onafwendbare, voelt dat de tijd 'verschrompelt', zoals Mireille het verwoordde.

Het boek is een ode aan de vriendschap, geschreven in een mooie, delicate en realistische taal, ook op momenten dat dingen onuitsproken blijven.

Wie schrijfster en feministe Mireille Cottenjé niet heeft gekend, leest er maar eens haar *Eeuwige Zomer* of *Lava* op na.

Elisabeth Marain, *De laatste vlucht naar Havana, het verhaal van een vriendschap*, Uitgeverij Balans, 222 blz. ISBN 9789460038198

In memoriam PHILIP ROTH

door Chris Rachel Spatz

De ene dag ontbreekt op Wikipedia de lijn 'Overleden:'; de andere dag zijn datum en plaats voor eeuwig ingevuld. Voor de Joods-Amerikaanse Philip Roth is dit *22 mei 2018 New York*, op de gezegende leeftijd van 85 jaar. Of toch niet gezegend? Sommige auteurs leven niet lang genoeg opdat ze, na dikwijls te zijn genomineerd, de Nobelprijs voor Literatuur mogen in ontvangst nemen. Niet alleen Big Apple treurt om het heengaan van een briljant schrijver en Pulitzer-Prizewinnaar. Wereldwijd rouwen trouwe Philip Roth-lezers om het verlies van een uitzonderlijk literair talent, ook al had ie zijn pen al enkele jaren te ruste gelegd. Bij het horen van het nieuws op de radio dook ik meteen in mijn boekenkast op zoek naar titels van zijn hand. In een interview met Philip Roth voor de New York Times (in januari van dit jaar overgenomen in De Morgen) lees ik :

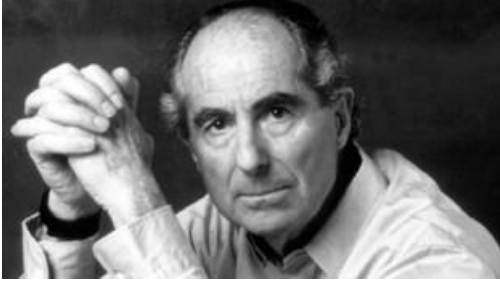
"Ja, over twee maanden ga ik van oud naar heel oud, weer een stapje dichter bij de Vallei van de Schaduw. Ik vind het elke avond verbaazingwekkend dat ik er nog ben. Ik val in slaap met een glimlach: weer een dag geleefd. En het is verrassend om acht uur later wakker te worden en te zien dat het ochtend is en ik er nog altijd ben: weer een nacht overleefd. Dat is ook een glimlach waard. Ik val met een glimlach in slaap en word met een glimlach wakker."

Deze verstilde woorden die het laatste restje leven bezingen, ontlokken ook mij een glimlach.

Roth beschreef in de roman *Everyman* (2006) de fysieke en mentale aftakeling van de mens, het lot van wie niet jong sterft. Voor 'every man' of elke mens wordt op het eind van zijn leven, in het deurgat van de dood, de balans opgemaakt. Hoe daarmee om te gaan? Ook al vertoont de hoofdpersoon in *Alleman* (Ned. vertaling) veel overeenkomst met de auteur, het gegeven ontstijgt het persoonlijke, waardoor het een universele dimensie krijgt. *Everyman* is een knipoog naar het middeleeuwse toneelstuk *Elckerlyc* waarin elke sterveling op het eind van zijn leven verantwoording moet afleggen voor zijn daden. Het hoofdpersonage Elckerlyc zoekt vergeefs gezelschap voor die laatste reis.

De joodse identiteit en de politieke cultuur in de Verenigde Staten lagen Roth nauw aan het hart en komen veelvuldig voor in zijn werk.

Portnoy's Complaint (1969) en *The plot against America* (2004) illustreren beide interesses. Zijn kijk op zijn Joodse achtergrond, in het begin van zijn carrière beschreven in soms nogal ontluisterende kortverhalen, wordt eind jaren vijftig niet meteen bejubeld door de Joodse goegemeente in New York. In *Portnoy's klacht* verwoordt hij wat het betekent om op te groeien in een Joods-Amerikaans gezin in de maatschappelijke context van de Amerikaanse samenleving in de

periode rond en tijdens de Tweede Wereldoorlog. Roth balanceert telkens op geniale wijze op dat wankel koord tussen het kleine leven en de grote wereld, zonder het evenwicht te verliezen. Hij schreef een aantal romans met als hoofdpersoon Nathan Zuckerman, zijn alter ego. Dat liet hem toe zijn persoon en werk als buitenstaander te bekijken.

Het Complot tegen Amerika stelt de *what-if?*-vraag: wat als niet Franklin D. Roosevelt, maar vliegpionier Charles Lindbergh, bekend om zijn nazisympathieën, in 1940 de Amerikaanse presidentsverkiezingen had gewonnen? Waren dan diens fascistische en antisemitische ideeën uitgezaaid in Amerika? Hij drijft het door met de gedachte....*wat als* ik geen Joodse ouders had gehad?

Het werk van Roth behoort tot de top van grote Amerikaanse literatuur. Indien hij een Fransman was, had men hem bijgezet in het Pantheon, waar ook Victor Hugo rust. Trouwens, beide mannen schreven rechtstaand. Roth uit noodzaak voor zijn rugklachten.

Wie als postume eer een overzicht van het oeuvre van Philip Roth wil ontdekken, kan terecht bij Claudia Roth Pierpont (geen familie). Ze heeft Roth persoonlijk gekend en in haar boek *Roth, een schrijver en zijn boeken* (2014), reikt ze anekdotes aan over zijn complexe verhouding tot het Jodendom, Amerika, het leven van elke dag, erotiek en seksualiteit. Groter eer is uiteraard een boek van zijn hand te (her)lezen.

Toen ik vanochtend opstond, dacht ik: weer een nacht overleefd en glimlachte naar Roth op de eerste pagina van de krant...

'Maar het is juist die alledaagsheid die het hartverscheurendst is, het eens te meer doordrongen worden van het feit van de dood dat alles overschaduwet.'

(Uit: Alleman, 2006)

Chapeau!

door Marie-Rose D'haese

Rosa Montero, Het absurde idee je nooit meer te zien

Op radio Klara loopt nogal wat interessant volk rond: ze brengen mij altijd op geweldige ideeën, als daar zijn, het bezoeken van een tentoonstelling, het bijwonen van een interessante op-of uitvoering of, godbetert, het aanschaffen en lezen van nog maar eens een aanbevelenswaardig boek.

Eén van die presentatoren die mij altijd weer op kosten jaagt is *Pat Donnez*. In zijn onvolprezen programma *Berg en dal*, dat ik vaak maar half hoor omdat ik dan onderweg ben naar een ander evenement, als daar is, een voordracht bij Het Beleefde Genot, in Loppem of Zedelgem, had hij onlangs *Nina Van Eeckhout*, dochter van, te gast.

Altijd weer sta ik versteld a) van wat bekende mensen (ze praatte ook al honderduit in het programma *Strafpleiters op Canvas*) hem en de wereld toevertrouwen en b) van hoe het deze mensen, rijk, beroemd, jong en getalenteerd, wérkelijk vergaat.

Zij liet de naam Rosa Montero (nooit van gehoord, hoewel zij toch al een achttal romans op haar palmares heeft) vallen, een Madrileense, dochter van een stierenvechter en journaliste voor *El País*.

Toen zij na een huwelijk van 21 jaar plots weduwe werd, kwam ze in een diepe rouwdepressie terecht. (Net als Nina na de onverwachte dood van haar beroemde vader). Enige tijd later krijgt ze de vraag

van haar uitgeefster om het voorwoord te schrijven bij het dagboek van Marie Curie. Door dit dagboek te lezen, ontdekt Montero parallellen in hun beider rouwproces.

Ze doet veel meer dan een voorwoord schrijven: ze maakt een eigen roman, waarin ze haar eigen rouw om haar echtgenoot vermengt met de rouw van Marie om Pierre.

En het dagboek, dat Marie gedurende het eerste jaar na de dood van Pierre bijhield, en dat getuigt van een ongemeen mooie liefde, is als aanhangsel opgenomen.

Voor men bij het aanhangsel komt, is men dat eigenlijk al vergeten, want je k nt het al, er wordt al zoveel uit geciteerd en becommentarieerd, dat het geen geheimen meer heeft.

Behalve een werk over rouw en verlies is *Het absurde idee* ook nog eens een recapitulatie van de hindernissen die vrouwen (hebben) moeten overwinnen om tot dezelfde erkenning te komen als mannen. "*Marie Curie was de eerste vrouw die de Nobelprijs kreeg en tot nu toe de enige die er twee kreeg, maar ook de eerste die aan de Sorbonne afstudeerde in de exacte wetenschappen, de eerste in Frankrijk die in die wetenschappen promoveerde, de eerste die hoogleraar werd*"...p. 19

Een ongelooflijke prestatie dus. En toch kreeg ze die eerste prijs maar samen met haar man, omdat Pierre aan het Comité had laten weten dat hij de hem aangeboden prijs maar zou aanvaarden als die terzelfdertijd aan madame Curie zou worden toegekend. (p. 122)

Montero schetst ook de voorgeschiedenis van Marie, een meisje geboren in 1867 in Warschau, wat nu Polen is, maar toen door de Russen was bezet. Haar ouders waren kleine verarmde adel. Haar moeder was directeur van een meisjesschool en haar vader leraar natuur- en scheikunde. Ze heette Maria Sklodowska en was het vijfde kind in het gezin. Haar moeder stierf aan tbc toen Maria 11 was.

Meisjes werd daar en toen de toegang tot de universiteit ontzegd en dus studeerde Maria op eigen houtje, omdat ze "*gehoord had dat het enkele vrouwen was gelukt om te gaan studeren in Sint-Petersburg of in het buitenland.*" (Biografische aantekening van Marie Curie geciteerd op p. 43)

Ze ging werken als gouvernante en maakt met een oudere zus de afspraak dat zij haar zou financieren als ze in Parijs medicijnen zou gaan studeren en dat het daarna aan haar zou zijn op kosten van de afgestudeerde zus

Bijna ging dat plan niet door omdat Maria verliefd werd. Het waren de ouders (en haar werkgevers) van de jongen die stikken in de wielen staken, waardoor Maria Sklodowska alsnog Marie Curie kon worden.

"Ik vraag mij af," schrijft Montero p. 62, *hoeveel Manyas (Maria werd in haar familie zo genoemd), er onderweg op een dergelijke manier verloren zijn gegaan... Hoeveel potentiële schilderessen, beeldhouwers, schrijfsters, historica's en antropologes, hoeveel vrouwelijke ingenieurs, uitvindsters, ontdekkingsreizigers, artsen, meetkundigen, geografen, astronomen..."*

Het levensverhaal van Marie, die uiteindelijk Pierre Curie ontmoet, trouwt, twee dochters met hem krijgt, haar man aan een ongeluk met een koets verliest, de verguisde minnares wordt van een getrouwde collega en twee keer de Nobelprijs krijgt, is hartverscheurend en fascinerend.

Montero verwerkt er vele interessante beschouwingen onder rond karakter en kansen, rond doorzettingsvermogen en passie, rond verdriet en verlies.

Het is een boek dat men kan herlezen omdat men er telkens weer andere gedachten in ontdekt, of een implicatie van een bewering beter snapt dan aanvankelijk.

En was het niet Oscar Wilde die beweerde dat een boek dat men niet met plezier herleest, het ook niet waard is om het een eerste keer te lezen?

Ik kan u dit boek van ganser harte aanbevelen. Er is maar 1 detail dat mij toch erg op de zenuwen heeft gewerkt en dat is iets in de lay-out. In plaats van het te beschrijven, voeg ik een kleine afbeelding ervan toe.

Maar Marie vond het wel interessant, en ze kon het zelfs begrijpen! Wat sowieso al verbazingwekkend was. Ik heb me altijd verwonderd over dat soort samenlopen van omstandigheden, dat soort buitengewone #Toevalligheden die het leven ons af en toe in een genereuze bui schenkt en die ervoor zorgen dat in de onmetelijke wereld twee mensen bij elkaar komen die zich moeilijk kunnen aanpassen, maar elkaar gelukkig maken, zoals in dit geval, waarin het gaat om twee hoogbegaafde personen, twee #Zonderlingen, twee vrijgezellen met verheven idealen, gegrepen door de wetenschap, met een vergelijkbare leeftijd, van het tegenovergestelde geslacht, heteroseksueel, allebei zonder relatie op het moment dat ze elkaar ontmoetten, beiden met de juiste leeftijd (want ze hadden elkaar ook kunnen leren kennen toen ze al oud of nog te jong waren) en ook nog eens seksueel tot elkaar aangetrokken! Vind je dat geen mirakel? Het leven is echter vol van dit soort wonderen en niet alleen van de

88

Voor mij was dat soms echt hinderlijk!

Rosa Montero, Het absurde idee je nooit meer te zien, 224 blz., Wereldbibliotheek A'dam 2015

Beleefd

door Bart Madou

Achtste Thomas Mannlezing

Onze jaarlijkse hoogmis vond dit jaar voor het eerst plaats in De Braambeier. Aan het woord was Alicja Gescinksa, filosofe. Haar onderwerp: de Amerikanisering en de bedreiging die deze inhoudt vooral voor de menswetenschappen. Haar uitgangspunt was de vaststelling dat Europa in de eerste plaats een beschaving was en dat die gebaseerd is op de menswetenschappen. Zij ging dieper in op het gevolgen van de Amerikanisering, waarbij zij aandacht vroeg voor drie fenomenen: de Amerikanisering als commercialisering, de Anglificatie of de wereldwijde triomf van de Engelse taal en tenslotte de globalise-

ring en de manier waarop dit fenomeen de menswetenschappen ondermijnt. Finaal kwam ze tot de vaststelling dat mensen "worden", en dat ze zowel beter of slechter kunnen worden. In dat wordingsproces spelen de menswetenschappen en de kunsten een allesbepalende rol. Deze zijn weliswaar geen waarborg voor een betere wereld, maar zonder de menswetenschappen ontmenselijkt de mens. De volledige lezing kunt u in een aparte bijlage nog eens herbeleven.

Aalst op een zonnige dag in mei. Ondanks een wat chaotische aanvang met de trein – dit zorgde alvast voor een welkome kop koffie op het stationsplein van Aalst – verliep de rest van de dag vlekkeloos. Het mooie weer en Kristof en Robert, onze voortreffelijke gidsen, waren daar zeker schatplichtig aan. Het is een stevige stadswandeling geworden langs enkele interessante plaatsen en monumenten, waarbij ook een flinke brok geschiedenis te pas kwam. Via de Graanmarkt kwamen wij terecht op het Werfplein waar het standbeeld van

Priester Daens staat, daarna langs cultuurtempel De Werf naar de mooi gerestaureerde gotische Sint-Martinuskerk met o.m. het schilderij 'de pestlijders' van Rubens, de sacramentstoren met de kariatiden van Jeroen Du Quesnoy (de beeldhouwer van Manneke Pis), de plafondschilderingen uit de 15e - 16e eeuw en de grafsteen van Dirk Martens.

Nog even verpoosden wij bij een promotiefilmpje in de toeristische dienst aan de Hopmarkt.

En ook wie uit zichzelf niet erg gesteld was op Chinees eten heeft moeten toegeven dat de maaltijd bij Tang's Palace niet alleen zeer verzorgd, maar ook erg lekker was.

Na de maaltijd werd de wandeling verdergezet naar de Grote Markt met als blikvanger het oudste schepenhuis van de Nederlanden (13e eeuw) met belfort en gebiedshuisje, de Borse van Amsterdam, het

standbeeld van Dirk Martens en het neoclassicistische stadhuis annex landhuis.

Vandaar ging het naar het stedelijk museum (inkom gratis!) in het voormalige Gasthuys, met o.m. werk van Valerius De Saedeleer.

De dag werd besloten in Estaminet Den Babbelaar, de place to be voor al wie grote dorst heeft, en dat hadden wij allemaal.

Stefan Zweig, geboren in 1881, gestorven in 1942: twee memorabele jaren voor de Joodse gemeenschap. 1881 of een golf van anti-Joodse pogroms in Rusland met een grote emigratiegolf als gevolg; 20 januari 1942: de Wannseeconferentie, waarop de Endlösung van de Joden aangekondigd en van kracht werd. Jeannick Vangansbeke, historicus en auteur van o.a. Stefan Zweig en de Reformatie, maakte er ons attent op.

Na een kort maar erg onvolledig overzicht van Zweigs leven vergeleek Jeannick Vangansbeke Stefan Zweig met Erasmus. Tussen beide heren waren heel wat parallellen te ontdekken. Maar ook over de Franse humanist Sebastian Castellio, eigenlijk Sébastien Châtillon, schreef Zweig een boek. Zweig schreef nog meer boeken over 16de-eeuwers, zoals over Magellaan en Vespucci en vooral over Mary Stuart: als slachtoffer van de intolerantie was zij een van zijn helden.

Was de lezing (te) kort, dan mochten wij op het einde ervan toch twaalf boeken van Jeannick Vangansbeke verloten.

Joseph Roth, de heilige drinker, vooral dit laatste. Met veel enthousiasme bracht Els Snick een hommage aan deze wat ten onrechte in de vergetelheid geraakte Oostenrijks-Joodse schrijver. Tijdens zijn leven was hij nochtans een gerespecteerd auteur en vooral journalist. In zijn laatste (in het Nederlands enkel als graphic novel verschenen) boek 'Die Legende vom heiligem Trinker', verschenen na zijn dood, was als het ware een voorafspiegeling van zijn eigen dood. Roth, die nooit in een huis gewoond heeft, maar steeds van het ene hotel naar het ander trok, vond zijn inspiratie heel vaak in dit wereldje van hotels en cafés. Leuk was ook te vernemen dat Joseph Roth ooit nog een affaire had met ene Marie Gillès de Pélichy, dochter van de burgemeester van Snellegem,

maar toen Marie haar mond over haar relatie met Roth voorbijpraatte werd ze prompt in een klooster gestopt en al even prompt uitgehuwelijkt aan een Brusselse zakenman. Els Snick wees de aanwezigen ook op het actuele karakter van veel van Roths werken.

Te beleven

door Bart Madou

Religie en illusie – over Sigmund Freud

De zomer in Parijs moet weliswaar nog beleefd worden, maar aangezien alle plaatsen reeds ingenomen zijn, gaan wij hier niet verder op in, in het herfstnummer hopen wij hierover verslag uit te brengen.

Het eerstvolgend salon gaat over een kopstuk uit de 20ste eeuw: Sigmund Freud. Deze lezing wordt verzorgd door Willem Styfhals (what's in a name? De Freudianen hebben er allicht al een dikke kluif aan). Freud ja, Freud nee. In elk geval was hij één van de meest bejubelde en tegelijk gecontesteerde persoonlijkheden van de vorige eeuw. Een charlatan volgens de enen – psychoanalyse? Een pseudo-wetenschap! – , een ware goeroe volgens een niet gering aantal volgelingen. Er bestaat zelfs een heuse Belgische Vereniging voor Psychoanalyse en dus ook een Société Belge de Psychanalyse.

Ik wil hier geen positie innemen want ik heb vrijwel niets van of over Freud gelezen (wel zijn biografie door Peter Gay – what's in a name? – en die was eerder positief) en of Willem Styfhals in dit debat een stelling zal innemen, valt nog af te wachten.

Maar hoe je het ook draait of keert: Sigmund Freud, Jood, Wener en verstokt sigarenroker, was en is toch wel een van de invloedrijkste beroemdheden van onze tijd met een nauwelijks te bevatten betekenis voor de psychologie en de psychiatrie.

Religie en illusie – over Sigmund Freud, door Willem Styfhals (K.U.L.), Gemeentehuis Loppem, zondag 23 september 2018 om 11 u.

Een selectieve zelfbiografie van Z tot A

door Bart Madou

Elke trimester een stukje eigen biografie. In elke aflevering staat er één (ding)woord centraal, een woord dat mij ooit dierbaar was. Maar ook telkens de naam van drie kunstenaars: een auteur, een componist en een beeldend kunstenaar. Verder bespreek ik nog een locatie die ik in het verleden gekoesterd heb. Allemaal volgens de letters van het alfabet, maar dan van Z tot A, ditmaal de B.

B

BWV 147

Waarmee het allemaal begonnen is, echt waar. Toen ik bij de zanger-tjes van Steenbrugge was – officieel het Sint-Arnoldusknapenkoor – gebeurde het wel eens dat wij een huwelijksmis moesten opluisteren. Als ik schrijf: toen, dan moet dat begin de jaren '60 geweest zijn, in elk geval zat ik op de Lagere Jongensschool of de Abdijschool van Steenbrugge bij meester Alfons of meester Gaston. Als koor werden wij steevast begeleid door een orgelman, in de abdijkerk van Steenbrugge was dat pater Toontje, op verplaatsing was dat – voor zover ik mij herinner – ene meneer De Meester, ik vermoed zelfs de boekhandelaar uit Brugge, maar zeker ben ik dat niet meer. Die meneer De Meester begeleidde ons niet alleen, tussendoor speelde hij ook soms wat stukjes muziek. Zo ook op die bewuste dag bij dat huwelijk, iets wat ik bijzonder mooi vond, zo mooi zelfs dat ik mij wat tussen de andere jongens murwde om de lessenaar van het orgel te kunnen zien. Veel kon ik niet onderscheiden, maar in die ene flits kon ik een getal lezen: 147. Onthouden dus. En ja, later, veel later kon ik er drie letters voor plaatsen: BWV, Bach Werke Verzeichnis, meer nog, ik hoorde diezelfde melodie opnieuw en het leek wel het mooiste stukje muziek dat ik ooit had gehoord: de cantate 'Jesu meine Freude', meer bepaald het openigskoor 'Herz und Mund und Tat und Leben'. In een cursus over muziek, Noten & Tonen, op de Nederlandse televisie leerde ik later dat dit koor genoteerd was in een 9/8 maat. Eigenlijk een

maat van 3 op 4 (een soort wals), maar op elke tel waren er nogmaals drie noten: **1** (1-2-3), **2** (1-2-3), **3** (1-2-3). Zoiets dus, een wals in een wals. Ook Bernstein gebruikt die maat ergens in zijn West Side Story. BWV 147, waarmee het allemaal begonnen is. En nadien? Tja, muziek is zowat mijn wereld geworden en gebleven.

Kwamen ook in aanmerking: bodemkunde, boek.

Boelgakov

'Echt een boek voor jou', dat zei ooit een (zeer belezen) collega tegen mij. Zij had het over De meester en Margarita van Boelgakov. Wat er zo speciaal voor mij aan was, heb ik nooit kunnen achterhalen, zelfs na driemaal het boek gelezen te hebben (en er driemaal hartstochtelijk van genoten te hebben). Een fantastisch verhaal, in beide betekenissen van het woord. Autobiografisch? Heel zeker, maar in welke mate? Politieke roman? Satirisch? Schelmenroman? Sleutelroman? In feite is De meester en Margarita het allemaal. Over Boelgakov wordt er meer verteld dan er over hem geweten is. Hij volhardde in zijn (satirische) boosheid wat ertoe leidde dat hij tijdens zijn leven hoe langer hoe meer monddood gemaakt werd. En toch bleef hij verder schrijven, verschillende romans en toneelstukken, maar aan één boek is hij blijven sleutelen: De meester en Margarita. Vandaar dat er her en der wel eens een contradictie in te vinden is. Ene Jan Vanhellemont uit Leuven las ooit (op aanraden van een vriendin) De meester en Margarita en meteen was hij verkocht. Hij heeft er zowaar bijna zijn levenswerk van gemaakt om een zeer uitgebreide website te maken met een overmaat aan weetjes, analyses en wat dies meer over die roman van Boelgakov (www.masterandmargarita.eu). In 2007 publiceerde Emmanuel Waegemans bij zijn eigen uitgeverij Benerus (België – Nederland – Rusland, mocht u het nog niet doorhebben) een sleutel tot De meester en Margarita. Langs zijn neus weg vertelde Jan Vanhellemont mij ooit dat Waegemans voor zijn sleutel nogal wat materiaal van zijn website gebruikt heeft.

Kwamen ook in aanmerking: Brecht, Baillon, Bachmann, Bataille

Bach, Bartok, Beethoven, Berg, Brahms, Bruckner, ‚Bohuslav‘ Martinu, Bach

Niet één maar acht B's. Acht? En staat Bach daar niet tweemaal in vermeld? Inderdaad en terecht, dit komt zo: Bach is zonder meer de grootste en zoveel groter dan de rest dat ik mij genoodzaakt zie twee Bachs op te voeren. De religieuze, belijdende Bach (die van de cantates, de passionen, de oratoria enzovoort) en de abstracte, vooral instrumentale Bach (die van de cellosuites, de partite voor viool solo, de Brandenburgse concerten enzovoort) en de orgelBach van Weimar staat er nog niet eens bij.

Goed, laten wij van elk van hen één werk uitkiezen. De religieuze Bach: Hohe Messe; Bartok: 6de strijkkwartet; Beethoven: die große Fuge; Berg: vioolconcerto; Brahms: Ein Deutsches Requiem; Bruckner: 7de symfonie; Bohuslav Martinu – ik leerde zijn werk kennen tijdens het Edinburgh Festival in 1990 – : 5de symfonie; de abstracte Bach: Goldbergvariaties.

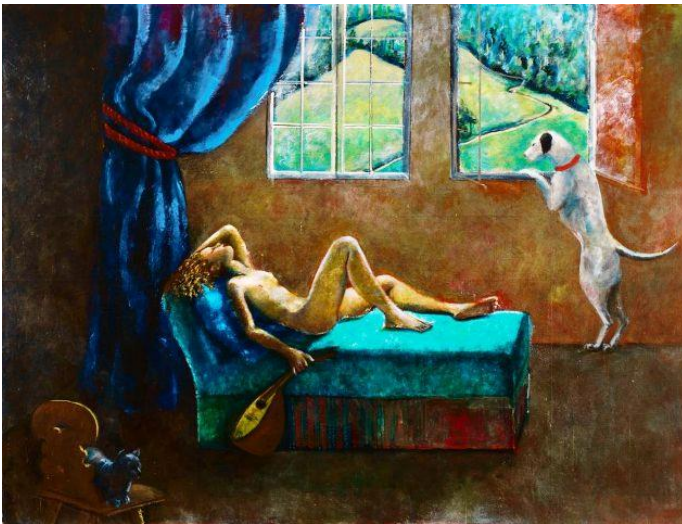
En ja waarom al die B's? Het antwoord klinkt nogal belachelijk, maar mijn huisnummer is acht (8) en ooit speelde ik met de gedachte acht bomen in de voortuin aan te planten (die zijn er trouwens gekomen en staan er nog: acht gingko biloba's) en daar een steen voor te leggen of te zetten met daarop de acht handtekeningen van bovengenoemde componisten in gebeiteld of gegraveerd. Die stenen zijn er nooit gekomen, de namen zijn gebleven en moeten als het ware staan voor mijn liefde tot de hele muziek. Trouwens als ik die namen opsom, dan durf ik er wel eens aan toe te voegen 'en jammer dat Mahler niet met een B begint'. Mahler: Ich bin der Welt abhanden gekommen. 8 B's en 1 M: (toevallig) ook de initialen van mijn naam.

Kwamen ook in aanmerking: Bizet en Banchieri misschien?

Balthus

Of Kłossowski, zoals hij eigenlijk heette, meer zelfs Balthasar Kłossowski de Rola was de naam. Artistieke zoon van Baladine Kłossowska, kunstschilderes en de laatste geliefde van Rainer Maria Rilke of beter Rilke was haar laatste grote liefde. En dankzij Rilke ben ik mij meer voor deze wat teruggetrokken kunstschilder gaan interes-

seren. En ja, het dient gezegd, nogal wat schilderijen van hem zijn erg sensueel: halfnaakte of naakte meisjes, argeloze lolita's, het maakte van hem een controversiële figuur. Puriteinen trokken al te dikwijls hun neus op en probeerden zijn werk te weren uit tentoonstellingen, zo in 2013 nog in New-York waar zijn 'females (young, and in a state of undress)' met veel moeite getoond werd op een overzichtstentoonstelling. Zijn meest beruchte schilderij, De gitaarles, was er evenwel niet bij, zelfs de New York Times had eerder nog geweigerd een reproductie af te drukken. Dit doek stelt een vrouw voor van wie de rechterborst zichtbaar is en die met haar ene hand op het punt staat het naakte geslacht van een jong meisje, ruggelings liggend over haar schoot, te strelen en met haar andere hand aan het haar van het meisje trekt. Ik kies hier niet voor De gitaarles, maar voor Het meisje met de mandoline en wel om twee redenen. Vooreerst – in

tegenstelling tot de gitaar, kan ik wel de spitse klanken van de mandoline smaken – is er de associatie tot andere 'vrouwen of meisjes met de mandoline': Picasso, Corot, Millet, Renoir, Matisse en niet te vergeten zijn er de tintelende concerti voor één of twee mandolines van Antonio Vivaldi. Ten tweede: Balthus voltooide dit tafereeltje in 2001, het jaar waarin hij op 93-jarige leeftijd stierf. 93 en nog zoiets

kunnen/durven/willen schilderen. Het doet mij denken aan de Braziliaanse dichter Carlos Drummond de Andrade wiens nalatenschap verrassend een aantal bijzonder erotische gedichten bevatte die Andrade op hoge leeftijd gemaakt had (hij was 85 toen hij in 1987 stierf).

'(A lingua lambe as pétalas vermelhas...)

*De tong likt langs de rode bloembladen
van de meervoudig open roos; de tong
bewerkt een zekere verscholen knop,
weeft vlugge variaties in vlug ritme.*

*En likt, likt lang, likt langzaam, languit likkend,
de likeurachtige behaarde grot,
bereikt, hoe meer hij likt, hoe meer hij kauwt,
de hemel van de hemel, goud op goud,*

*onder geschreeuw, geblaat, onder het brullen
van vertoornde leeuwen in het woud.*

*(...entre gritos, balidos e rugidos
de leões na floresta, enfurecidos'.)*

Kwamen ook in aanmerking: Botticelli, Bonnard

Biddenden

Biddenden is een plaatsje in Kent, zoals er allicht meer zijn. Maar Biddenden is voor mij om verschillende redenen een bijzondere plaats, het was om te beginnen mijn eerste verblijf van meerdere dagen in Engeland, het was zomer en het was de hele week prachtig weer. Bovendien was er die camping, rustig, weinig volk en midden de natuur, althans wat ik toen nog als natuur beschouwde. Met zes (!) kinderen, de jongste vier – een tweeling –, de oudste twaalf, was zo'n kraaknette, groene camping geen overbodige luxe. Het dorp zelf, niet meer dan een straat, één enkele winkel waarin ook een soort postkantoor gevestigd was en op het einde van de straat zo'n stompe, hoekige kerk – Hoeke of Damme in miniatuurformaat – en een kerk-

hof, al even Engels als het kerkje zelf. Met mos begroeide zerken schots en scheef in het gras gepoot. En dan nog die legende van de Biddenden Maids, een Siamese tweeling die daar rond 1100 innig samen leefde. Maar voor mij was Biddenden eerder een uitvalpost naar dorpen en stadjes in de omgeving: Royal Tunbridge Wells, Goudhurst, Maidstone, Ashford, Rye... Elke dag een ontdekking, elke dag een verkenning van het onbekende. Toen ik weer thuis kwam, heb ik mijn Engelse brieven geschreven, brieven aan een fictieve vriend, Erwin (spreek het uit op zijn Engels!). Bij een wedstrijd Reisverhalen ontving ik er de eerste prijs voor, het was nog de tijd van de niet draagbare, maar sleurbare Macintosh. Ik heb er nu geen digitale versie meer van, wel een papieren versie.

De eerste zin: *'Erwin, jongen, je had mij verwittigd! En toch moet ik je iets kwalijk nemen: je hebt mij niet genoeg gewaarschuwd: de schoonheid van dit land heeft mij overstelpt! En je weet hoe spaarzaam ik met het begrip schoonheid omga.'*

En de laatste zin: *'De schoonheid van de binnenkerk werd prachtig vertolkt door de scholars: 'For mine eyes have seen thy salvation'. En weer, zoals zoveel Oudengelse hymnen en anthems, stierf ook deze psalm uit op de ontroerende frase 'world without end', wereld zonder einde. Voorwaar de heerlijkste en prachtigste vertaling van het Latijnse 'per omnia sæcula sæculorum', maar of die ook zal juist zijn...? Mijn vrede.'*

Kwamen ook in aanmerking: Brugge, Bukavu, Bayreuth, Belœil

Volgende en laatste aflevering: A

Horen, zien en schrijven

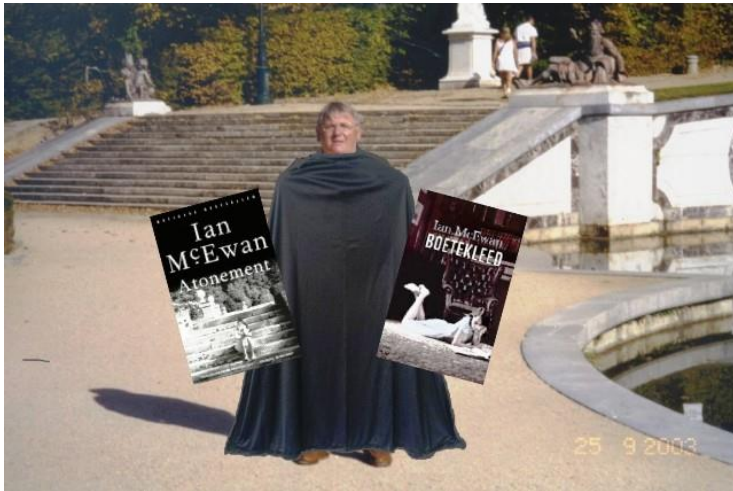
*Oud worden is het eindelijk vermogen
ver af te zijn van plannen en getallen;
een eindelijke verheldering van ogen
voordat het donker van de nacht gaat vallen.*

Ida Gerhardt

Het favoriete boek

Daniël Vanbelle heeft zich verzoend

ATONEMENT

“Atonement” is zonder twijfel McEwans beste werk en een van de belangrijkste boeken van de huidige Britse literatuur.

Het verhaal omvat een periode van meer dan een halve eeuw en speelt zich af op het mooie landgoed van de familie Tallis. Dit alles op de warmste dag van 1935. Hoofdpersonages zijn de jongste dochter des huizes, de dertienjarige Briony, haar oudere zuster Cecilia en haar vriend Robbie.

Toevallig is Briony er getuige van hoe Cecilia en Robbie staan te ruzien bij de fontein in het park. Plots trekt Cecilia haar jurk uit en stapt in haar ondergoed in de vijver terwijl Robbie toekijkt.

Dit is een gebeurtenis die de dertienjarige Briony totaal niet kan vatten. Als ze enige uren later opnieuw getuige is van een ontmoeting tussen de twee geliefden is ze bijlange niet in staat onderscheid te maken tussen hartstocht en agressie. Nu is ze ervan overtuigd dat Robbie een gevaar vormt voor haar zuster.

Aan het eind van de dag wordt een misdrijf gepleegd. Een vijftienjarige genodigde (Lola) wordt in het bos aangerand en verkracht. Mede door haar rijke verbeeldingskracht aarzelt Briony geen moment om Robbie van de misdaad te beschuldigen. Een grove leugen die het leven van Cecilia, Robbie en ook Briony voorgoed zal vernietigen. Boetekleed, in de eerste plaats een aangrijpend liefdesverhaal en tegelijk een spannend en intrigerend boek over verlies van onschuld, schrijverschap, boetedoening en vergeving.

Wie kan er beter over de feiten oordelen dan de schrijfster zelf, Briony Tallis (de Ian McEwan van dienst?) Ik citeer: "Er was een misdaad. Maar er waren ook geliefden. Maar ik zou niet weten welk doel ermee gediend zou zijn als ik probeerde mijn lezer ervan te overtuigen dat Robbie Turner op 1 juni 1940 in Bray-Dunes aan bloedvergiftiging was overleden. Of dat Cecilia in september van datzelfde jaar was omgekomen door de bom die het metrostation Balham verwoestte.

Hoe kan een schrijfster boete doen als zij, met haar absolute macht over uitkomsten te beslissen tevens God is. Er is niemand, geen wezen of hogere vorm op wie zij een beroep kan doen, of met wie zij zich verzoenen kan, of die haar kan vergeven. Er is niets buiten haar. In haar verbeelding heeft zij de grenzen en de voorwaarden bepaald. Geen boetekleed voor God of schrijvers, ook al zijn ze atheïst". De God van Atonement is, net als die van het Oude Testament, een wrede God.

MAAR WAT KAN HIJ SCHRIJVEN!

ATONEMENT (Verzoening) - BOETEKLEED door Ian McEwan.

Wie is Ian McEwan?

Zonder twijfel de belangrijkste nog levende Britse Romancier. Gestudeerd aan het gekende ETON COLLEGE en aan de Universiteit van Sussex.

De eerste MASTER in creatief schrijven.

Benoemd tot Commandeur in de Orde van het Britse Rijk.

Literaire onderscheidingen:

1998 Amsterdam – BOOKER PRIZE

2002 Boetekleed – Los Angeles Times Book Prize for Fiction

2002 Boetekleed – National Book Critics Circle Award for Fiction

2002 & 2005 Boetekleed & Saturday – New York Times 10 Best Books of the Year

Ian McEwan, Boetekleed, Uitg. De Harmonie, 2003, 415 p.

DE LEESGROEP
Openbare Biblio-
theek
Zedelgem

LEESGROEP 2017-2018

door Marie-Claire Devos

De leesgroep Zedelgem las **Moedervlekken van Arnon** **Grunberg**

door Marie-Claire Devos

Oscar of Otto, alias Kadoke, een kinderloze, zelfzekere psychiater van middelbare leeftijd, heeft een respectabele baan en werkt vooral 's nachts voor een crisisdienst. Zijn specialiteit is zelfmoordpreventie. Mensen met zelfmoordneigingen en -gedachten dient hij voor het leven te behouden. Als psychiater dient hij zich strikt te houden aan het protocol. Echter, zowel voor de assistenten in opleiding als voor zijn "cliënten" neemt hij het niet al te nauw met grensoverschrijdend gedrag. Een thuiszorgmedewerkster van Nepalese origine biedt dagelijks bijstaand aan zijn hulpbehoevende moeder. Op een dag opent de mooie Nepalese de deur bij moeder, gehuld in slechts een handdoek. Vanaf dan rolt de anders zo nuchtere en rationele Kadoke in een aantal precare situaties, zowel op privé- als op professioneel vlak.

Thema & uitwerking hiervan.

Opvallend is de typisch joodse sfeer die in het boek hangt, dit komt wellicht omdat zijn eigen Joodse moeder model heeft gestaan voor het personage van moeder. 'Moedervlekken' is niettemin een eerlijke roman over de zorg en liefde tussen het kind en de ouder. Het is zelfs bijna een ontaarde hommage aan de band tussen een zoon en zijn vader/moeder. Nochtans lijdt de schijnbaar zelfzekere psychiater toch onder bindingsangst en leidt hierdoor een leven zonder vaste partner. Het is een eigentijdse roman die vragen oproept over hedendaagse problematieken: ouderenzorg – grensoverschrijdend gedrag – zelfvernietiging – zelfmoord bij jongeren – illegale therapieën – overheidsprotocollen zonder controleorgaan – eenzaamheid – genderproblematiek – schizofrenie – machteloosheid...

Volgens mij had er best wat meer duiding gegeven moeten worden over de achtergrond van Michette en de familiale context van haar jeugd (cfr. het niet uitgewerkte personage van de Michettes moeder.) Het boek verliest aan kracht door zijn open einde.

Stijl

De onderkoelde humor en het cynisme versus sentimentaliteit geeft het boek een fijnzinnig karakter. De onverenigbare tegenstrijdigheden van frivole humor versus uitzonderlijke tragiek vind ik wel meesterlijk weergegeven in een fijne taal. Grunbergs stijl doet mij ontegensprekelijk denken aan dezelfde joodse flair van Woody Allens films.

Naast zijn voorkeur voor aforismen is ook de licht ironische schrijfwijze met veel herhalingen kenmerkend. Waar het bij Grunberg steeds weer om gaat, is hoe de mens ondanks alles blijft geloven in afgoden (lees: geld, liefde, seks, geweld...) en steeds weer tot de tragische ontdekking komt dat daar evenmin heil van te verwachten valt als van de gewone God. Hij heeft duidelijk nood aan het neerpennen van de zwakheden van de mens.

Finaal ben ik toch een beetje op mijn honger

blijven zitten, omdat er te veel open vragen achterblijven, maar desondanks is het lang geleden dat een boek van Grunberg mij nog zo goed is bevallen. Of zijn literaire muze hem heeft weten te bekoren en inspireren is aan de lezer zelf om te beoordelen. Hij schrijft nu eenmaal vrij gemakkelijk, de inkt vloeit als water uit zijn pen, maar dat heeft geen coherentie gebracht in de samengeraapte elementen van het boek. De meesten van onze lezersgroep zouden niet aanraden om het te lezen.

Korte Biografie

Arnon Yasha Yves Grünberg, geboren op 22 februari 1971, is schrijver/columnist wiens ouders een traumatisch oorlogsverleden hebben gehad in Nederland en Auschwitz.

Zijn doorbraak als schrijver in 1994 is evenwel voorafgegaan door een desastreus schoolverleden en een werkcircuit van 12 ambachten en 13 ongelukken. Zijn boeken worden nu in meerdere talen vertaald en hij werd ook meerdere keren gelauwerd. Hij maakte ook enige tijd gebruik van het heteroniem Marek van der Jagt. Hij brak in 1994 door met de autobiografische roman *Blauwe maandagen* en viel sindsdien op met de romans *De Asielzoeker*, *Tirza*, *De man zonder ziekte* en essays als *De eerste boze burger*.

Werk & prijzen

Een overzicht van zijn uitgebreide publicaties en prijzen kan gemakkelijk teruggevonden worden op internet (o.a. Wikipedia).

*Er zit een element van 'laissez-faire' in onze tolerantie
Arnon Grunberg uit 'De eerste boze burger'.*

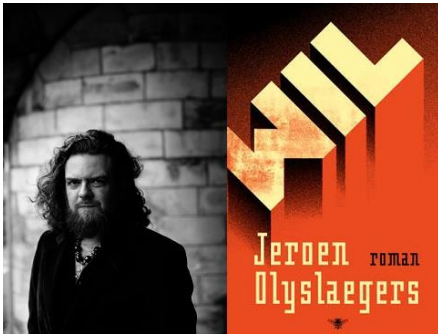
De leesgroep Zedelgem las Wil van Jeroen Olyslaegers

Wilfried - afgekort tot Wil - is bevriend met Lode, edeler van inborst en bovendien de broer van Yvette, zijn grote liefde met wie hij uiteindelijk zal trouwen. Zijn mentor Felix Verschaffel, bijgenaamd Nijdig

Baardje, is een Jodenhatende collaborateur die hem vergeefs op het pad van de literaire eer zal sturen.

De razzia's en huiszoekingen met toenemend geweld voeren de boventoon tijdens de oorlog. Het klimaat verhardt met de minuut. Tevergeefs denkt Wil zich hieraan te kunnen onttrekken. Na de oorlog belandt zijn leven langzaam onder het stof.

Thema & uitwerking hiervan.

Een onstuimige roman over ambigüiteit en boter op het hoofd tijdens WO II. De roman biedt een inkijk in de Vlaamse collaboratie tijdens WO II.

Olyslaegers vertelt in een viriele, ongeduldige verteltrant hoe een stedelijke bureaucratie zonder veel protest en misbaar kan veranderen in een psychopathische moordmachine. Ie-

dereen sjoemelt met zijn principes. De wankelhartige hulpagent Wil kan hier uiteindelijk ook niet aan ontsnappen en drijft mee in het kwade. Het personage mediteert over goed en fout in de grijze schezmerzone van de oorlogssituatie.

Wil is een tomeloos boek met dubbelzinnige personages en verwikkelingen in een troebele periode die zich uitermate leent tot bespiegelingen over de flinterdunne grenzen tussen verraad, mededogen en schuld. Olyslaegers laat niet na enkele parallellen met het hedendaagse Antwerpen te trekken. Zijn hoofdfiguur Wil - meteen de titel - is afwisselend deerniswekkend en sluw, een realpolitiker, een handlanger en een laffe getuige, een vat vol schurende contradicties. Een grijze muis, tot leven gewekt in een roman die er een rotvaart op nahoudt.

Omwille van het thema wordt de roman ook wel eens vergeleken met het werk van Philippe Claudel.

Het gebruik van zijn rauwe taal is dan weer terug te koppelen naar zijn kennis van het werk van Louis Paul Boon.

De uitwerking van de kافت doet denken aan de vlag van de SS.

Stijl.

Jeroen Olyslaegers overtreft de verwachtingen, de roman WIL is een echte pageturner. De romancier triomfeert over de activist, en daar mogen we blij om zijn. Olyslaegers gebruikt de gij-vorm, doorspekt met Antwerpse straattaal. Talrijk zijn de schimmige personages die de pagina's doorkruisen - raddraaiers, pierewaaiers, patjepeeërs, dames van lichte zeden en opportunisten, maar ook La Esterella, een Joodse onderduiker en agent Jean.

Toch slaagt Olyslaegers erin om met Wil een figuur neer te zetten die men afwisselend sympathiek gedooft en dan weer abject vindt.

Korte Biografie

° 1967 in Mortsel.

Studeerde Germaanse filologie.

Getrouwd met zangeres Nikkie van Lierop.

Werkt vanaf 1989 in het documentatiecentrum Louis Paul Boon.

Schrijver van romans, theater & -bewerkingen

Recensies & stukken voor: Humo, Menzo, Yange, Dietse Warande & Belfort, AS-Andere Sinema, Millennium Sample, De Vlaamse gids, Maatstaf.

Werk & prijzen

De voorbije jaren leek het wel alsof Olyslaegers een fulltime-carrière als activist en onrechtbestrijder ambieerde. Over ongeveer elk politiek en sociaal hangijzer ventileerde de overvloedig beringde Antwerpenaar zijn onbevoren mening via sociale media en in felle columns.

- Wil : Fintro Literatuurprijs (vak & juryprijs) – F. Bordewijk-prijs; Tzumprijs voor de beste literaire zin van 2016 – De Confituur Boekhandelsprijs.
- In 2014 ontving Olyslaegers de Arkprijs van het Vrije Woord: "omdat hij oprecht maatschappelijke engagement in woorden en initiatieven vertoont en het publieke forum gebruikt om schrijvende

maatschappelijke toestanden aan de kaak te stellen en met die stellingname tegen de mainstream in te gaan”.

- Zijn werk voor theater werd in 2014 bekroond met de Edmond Hustinxprijs voor toneelschrijvers.

Proza

- ◆ 1994 Navel
- ◆ 1996 Il faut manger
- ◆ 1999 Open gelijk een mond
- ◆ 2009 Wij
- ◆ 2012 Winst
- ◆ 2016 Wil, meermaals bekroond.

Theater

- ◆ 1996 Een bron, a wel awel/muzak for peacekeepers
- ◆ 1997 De gebeurtenis
- ◆ 1999 Disco Pigs (vertaling)
- ◆ 1999 Diep in de aarde, dieper is uw gat
- ◆ 2000 De invreter
- ◆ 2001 Glamour is undead, Galacticamendum
- ◆ 2002 In het lot gevallen
- ◆ 2002 OverloperR / Xlarge Medium Small
- ◆ 2003 Mood on the go
- ◆ 2005 Hoe ver is 't van hier? (vertaling)
- ◆ 2006 Uw darmen, een marktonderzoek
- ◆ 2007 Wolfskers, triptiek van de Mach II
- ◆ 2009 Woeste hoogten, rusteloze zielen
- ◆ 2011 Prometheus, Landscape II
- ◆ 2015 Mount Olympus, to glorify the cult of tragedy

"De God van hypocrisie beleeft topdagen in Israël"

Jeroen Olyslaegers

VREDE - poëziewedstrijd - 2018

Bij het einde van de herdenkingen rond WO.1 (1914-1918) richten wij een open blik op de toekomst en willen wij vooral het thema '**VREDE**' overal ter wereld in de kijker stellen.

Daarom organiseert de Vriendenkring Kunst Houtland vzw (VKH), Torhout, samen met FedOS en kunstkring Lamme Goedzak vzw, Oostkamp in 2018, onder deze titel, een poëziewedstrijd ...

Reglement:

- iedereen kan *gratis* deelnemen
- **3 Nederlandstalige**, nog niet gepubliceerde **gedichten** in dit thema, én onder **schuilnaam**, opsturen in drievoud (geprint op A4 blad)
- een gesloten omslag bijvoegen met daarop de gekozen schuilnaam en **erin naam, adres, telefoon/gsm nummer, emailadres** en een **beknopte C.V.** van de deelnemer naar:

VKH- poëziewedstrijd

secr. F. Laforce

Revinzestraat 24

8820 TORHOUT

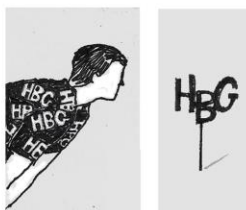
- de zending moet toekomen ten laatste op **30 augustus 2018**
- de juryleden zullen uit alle ingezonden gedichten **drie winnende gedichten** kiezen:

Voor **een eerste prijs: € 250,00**
een tweede prijs: € 150,00
een derde prijs: € 100,00

+ eventueel vermeldingen en meerdere geselecteerden

- de juryleden nemen niet deel aan de wedstrijd
- de jury behoudt zich het recht voor een prijs, of prijzen, niet toe te kennen - over de beslissing van de jury wordt geen schriftelijke of mondelinge polemiek gevoerd
- De Raad van Bestuur VKH legt zich neer bij de beslissing van de jury
- de auteurs van de winnende en de geselecteerde gedichten geven aan de organisatoren de toestemming om hun gedicht te laten publiceren enkel in een uitgave rond deze poëziewedstrijd
- door deel te nemen aan deze poëziewedstrijd gaan de auteurs akkoord met dit reglement

de Raad van Bestuur VKH
Torhout, 01 mei 2018

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING